

Tar parti för barnen

Girma Berhanu, docent med stort rättspatos SID 16

ÄR VI JÄMSTÄLLDA?

Svårt att ändra
könsmonster

SID 4

LEKTORER VANN MOT GU

Sakkunniga ska pröva
deras ansökningar

SID 6

GU JOURNALEN I SYDAFRIKA

Omvandlingen av
Stellenbosch University

SID 22

Vi vill ta plats internationellt!

FÖR EN KNAPP månad sedan upplevde vi på Göteborgs universitet ett historiskt ögonblick. Som en del av vår internationella vecka, Global Week, fick vi höra fyra tunga före detta politiker från det forna Sovjet berätta sin version av vad som verkligen hände när imperiet för 20 år sedan föll samman. Det visade sig vara ett humoristiskt gäng herrar som bjöd samtidshistoria och underhållning på en och samma gång.

FÖR MIG BLEV det också tydligt hur Global Week som evenemang är en fantastisk möjlighet att lyfta viktiga och intressanta händelser på den globala arenan och aktivt delta i den internationella debatten. Det är också ett bra tillfälle att berätta både om hur vi arbetar och vad vi vill när det gäller internationaliseringsfrågorna. Göteborgs universitet har inte bara en ambition att ta plats internationellt. Vi gör det. Och vi gör det på flera olika sätt.

Göteborgs universitet har genom åren skickat ut många studenter till andra länder. De första utbytesavtalen kom till på 1980-talet och skrevs med Frankrike och Spanien. För de flesta har utlandsvistelsen blivit en viktig och lärorik tid, för vissa har den lett till livsavgörande val när det gäller såväl yrkeskarriär som utlandsboende.

Ett exempel på att vi är relativt duktiga på att skicka ut studenter är Erasmusprogrammet. Där ligger vi trea efter Lund och Uppsala, tätt följt av Linköpings universitet. Men vi kan definitivt bli bättre på att öka mobiliteten, det vill säga att få våra studenter mer intresserade av att åka ut i världen.

När det gäller utlandspraktik finns det däremot ingen som slår oss på fingrarna. Här är vi bäst i Sverige. Det känns bra eftersom det är en viktig del av många utbildning. Praktik är också av avgörande för att utländska studenter ska vilja komma hit.

DET FINNS ETT annat område där Göteborgs universitet sticker ut och det är lärarutbyten. Här är vi i topp och till och med outstanding i jämförelse med andra lärosäten i Sverige. Glädjande är också att det finns ett ökat intresse för att vistas en period utomlands även bland administrativ och teknisk personal.

Våra studentutbyten med andra universitet runtom i världen bygger självklart på avtal. Under året som har gått har vi lyckats

FOTO: HILLEVI NAGEL

ingå flera nya och intressanta samarbetsavtal på universitetsgemensam nivå. Ett exempel är Zhejiang universitet i Hanzhou distriktet, ett av de bästa i Kina. Värt att notera är att det är Volvo Personvagnars ägare Geelys hemvist. Ett annat universitet vi nyligen tecknat avtal med är Seoul National University, ett av Sydkoreas topp tre-universitet. Sydkorea är extra intressant som samarbetspartner eftersom det är ett av de länder i världen som skickar iväg flest studenter utomlands.

FÖR ATT SKAPA ett än mer kraftfullt internationaliseringsarbete genomför Göteborgs universitet just nu en samordning av internationaliseringsfrågorna. Det handlar mycket om att vi behöver bli bättre på att ta emot och praktiskt stötta de studenter och forskare som kommer hit. Målet är ju att de ska trivas och vilja stanna här.

Den 25 januari nästa år genomförs den allra sista workshopen i universitetets pågående visionsarbete. Den kommer att handla om hur utbildningen kan göras mer internationell. Missa inte den.

Till sist vill jag redan nu passa på och önska er alla ett gott slut på året 2011.

GU JOURNALEN

EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS
UNIVERSITETS MEDARBETARE

December/januari

CHEFREDAKTÖR & ANSVARIG UTGIVARE
Allan Eriksson 031 - 786 10 21
allan.eriksson@gu.se

REDAKTÖR & ST ANSVARIG UTGIVARE
Eva Lundgren 031 - 786 10 81
eva.lundgren@gu.se

FOTOGRAF OCH REPRO
Johan Wingborg 031 - 786 29 29
johan.wingborg@gu.se

GRAFISK FORM & LAYOUT
Anders Euren 031 - 786 43 81
anders.euren@gu.se

MEDVERKANDE SKRIBENTER

Helena Svensson, Lars Hjertberg och Bitte Ingemansson

KORREKTUR

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

TRYCKERI

Billes Tryckeri AB

ADRESS

GU Journalen,
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

E-POST

gu-journalen@gu.se

INTERNET

www.gu-journalen.gu.se

UPPLAGA

6200 ex

ISSN

1402-9626

UTGIVNING

7 nummer/år. Nästa nummer utkommer den 14 februari 2012

MANUSSTOPP

27 januari 2012

MATERIAL

För obeställt material ansvaras ej. För ej signerat material ansvarar redaktionen.

Citera gärna, men ange källan.

ADRESSÄNDRING

Gör skriftlig anmälan till redaktionen.

OMSLAG

Girma Berhanu,
docent i pedagogik.
Foto: Johan Wingborg

**GÖTEBORGS
UNIVERSITET**

REKTOR HAR ORDET

2 Vi ska sätta Göteborgs universitet på kartan!

NYHETER

- 4 Är vi verkligen så jämställda som vi tror?
En undersökning visar motsatsen
- 6 Nu genomförs e-rekrytering
på hela universitetet
- 7 Samhällsvetenskapliga fakulteten gjorde fel
som stoppade två lektorer från att bli
bedömda av sakkunniga
- 8 Bo Rothstein kammar hem det största
EU-stödet till samhällsvetenskaplig forsk-
ning någonsin
- 10 Ett japanskt tv-team intervjuade
cancerforskaren Martin Tondel

PÅ FRITIDEN

12 Magnus Lindwall
Coachar på isen

PROFLEN

14 Girma Berhanu, docent i pedagogik
Född med segerhuva

REPORTAGE

18 Datorspel både bättre och
sämre än sitt rykte

PORTRÄTT AV GÄSTFORSKARE

20 Joan Martinez-Alier menar att vi blundar
för konsumtionens konsekvenser

REPORTAGE FRÅN SYDAFRIKA

22 En serie artiklar om Stellenbosch University,
ett universitet som sprider hopp i Afrika

26 Årets Global Week är över. Så här gick det

DEBATT

- 27 De kollegiala värderingarna riskerar
att gå förlorade i omorganisationen
- 28 Claes Martinson summerar
studieregelssamlingens era
- 29 Den svenska högskolan har blivit en
forsknings- och akademikerfientlig
inrättning

NYTT OM FOLK

FRÅGAN

31 Vad hoppas du på inför 2012?

SPIKAT

32 Beatrice Persson
Västerländsk syn dominerar konstvärlden

7

Lektoreorna fick rätt

Per Månson och Susanne Fransson blev nekade sakkunnig-
prövning. Det var fel, slog domstolen fast.

20

**Ett mer hållbart
samhälle**

Det måste vara möjligt,
anser den internationellt
kände humanekologen
Joan Martinez-Alier
som under hösten var
gästforskare på globala
studier.

22

"Hoppets universitet"

GU Journalen har besökt Stellenbosch University, ett av GU:s partneruniversitet, som förändrats i grunden sedan apartheidtiden. Professor Cloete dricker vatten som renats genom unik uppfinning.

14

Född med segerhuva

Girma Berhanu, som är född i Etiopien, anser att han
haft tur som fått studera. 1993 kom han till Göteborg
som gäststudent och doktorerade senare i pedagogik.

18

**Ett evigt
tidsfördriv**

Allt fler vuxna dras
in i datorspeländets
förtrollade värld.

Redaktionen: Hoppets pedagogik

I DET HÄR NUMRET tar vi med er till ett av GU:s partneruniversitet, Stellenbosch University i Sydafrika. Fotograf Johan Wingborg och Allan Eriksson fick stipendier från Jubileumsfonden för att kunna genomföra en studie- och reportageresa till ett av de bästa och mest progressiva universiteten i södra Afrika. Det är också ett av de partneruniversitet som GU:s ledning har stora förhoppningar om fördjupat samarbete med.

Stellenbosch var tidigare ett traditionellt apartheid-universitet men har de senaste åren genomgått en radikal omvandling. Hoppets pedagogik, tron på möjligheten att förändra samhället och att forskning kan lösa några av södra Afrikas

mest akuta problem, är grunden i Hope Project, det projekt som nu genomsyrar hela universitet. Vi träffade bland annat en av Sydafrikas mest kända forskare, Eugene Cloete, uppfinnaren bakom ett revolutionerande vattenfilter. Projektet är också intressant att studera utifrån ett profilskapande perspektiv: Hur förändrar man bilden av ett universitet? Stellenbosch University har valt att gå en annorlunda väg. Det hade varit enklare att satsa på storslagna slogans men det hade inte blivit lika bra. Läs också på webben där det finns flera längre artiklar.

Detta nummer är för övrigt ovanligt internationellt. Profilen har rötter i Etiopien, vi har intervjuat

en spansk humanekolog och en humanist som studerat hur västvärlden bestämmer vad som är konst. Och så har vi förstås bevakat Global Week, men mest på webben. I tidningen gör vi bara några nedslag.

GLÄDJANDE NOG har vi mycket debatt denna gång: Professorsföreningen vid GU och Chalmers, juristen Claes Martinson och historikern Jens Stilhoff Sörensen. Vi är väldigt glada för inläggen vilket tyder på att tidningen engagerar många. Fortsätt höra av er. Nu tar vi ett litet uppehåll och önskar er en riktigt god jul och gott nytt år.

ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDRÉN

Gärna jämställdhet men hellre excellens

För att bli allra bäst måste man hänge sig totalt åt sitt arbete, något främst män klarar av.

Åtminstone är det så många tror, enligt två undersökningar vid Göteborgs universitet.

INGEN FAMILJ. Inga husdjur, inget boende du äger själv – passar du in på den beskrivningen har du chans att komma långt. De undersökningar utredarna Anna-Karin Wyndhamn och Anna Peixoto gjort om jämställdhet vid Utbildningsvetenskapliga och Naturvetenskapliga fakulteterna, visar att bilden av vad en framgångsrik forskare egentligen är för en figur hindrar jämställdhetsarbetet.

– Innan man kan förändra systemet måste man sätta sig in i vilka normerna är som upprätthåller ordningen, förklarar Anna-Karin Wyndhamn. Och då visar våra intervjuer att synen på hur en framgångsrik forskare ska vara fortfarande är väldigt traditionell. Det handlar om en man som har sitt arbete som livsstil, med totalt fokus på sin uppgift, som är uthållig och produktiv – och som saknar engagemang utanför sitt arbete. I den här bilden passar inte kvinnor in, eftersom kvinnan fortfarande anses vara den som har huvudansvaret för barn och hem.

DET ÄR OCKSÅ den här bilden som får seniora medarbetare och handledare att ge yngre forskare och doktorander välmenande råd när det gäller deras privatliv.

– Det är inte ovanligt att en handledare rekommenderar sin doktorand att exempelvis vänta med att skaffa barn till ett tillfälle då det passar bättre in i forskningsprojektet, berättar Anna Peixoto. Främst kvinnor förutsätts vara mindre produktiva när de har småbarn. Och att nå excellens i forskningen är överordnat alla policydokument eller andra mål.

Hierarkin inom akademien är

tydlig: att vara forskare är finast, undervisning och administration värderas lägre. Men undersökningarna visar också på ganska häpnadsväckande sätt att legitimeras det faktum att relativt få kvinnor lyckas ta sig till toppen.

– Några professorer vid Naturvetenskapliga fakulteten förklarar ogenerat att kvinnor ju faktiskt är sämre på abstrakt tänkande och helt enkelt bättre lämpade för undervisning och administration, berättar Anna-Karin Wyndhamn. Och en professor menade att om man ville ha fler kvinnliga professorer måste man utforma platsannonserna annorlunda och exempelvis skriva att man värdesätter fantasi och andra förmodade kvinnliga egenskaper. Vi tycker det är bra att dessa professorer faktiskt rent ut säger vad de tycker, även om vi förstås anser att det är hemskt om sådana värderingar reglerar vilka som får chans att göra vetenskaplig karriär.

ATT BILDEN AV forskaren är så traditionell innebär inte bara att kvinnor nästan automatiskt faller bort.

– Också män som av olika skäl inte agerar enligt normen, kanske för att de vill vara jämställda eller för att de har andra engagemang i samhället, försvinner. Eftersom bara en sorts forskare blir kvar går en mängd perspektiv förlorade som hade kunnat vara berikande. För den som har andra erfarenheter kan också ha annorlunda infallsvinklar på sin forskning.

Det finns också många myter om universitetslivet, bland annat att forskare är mycket mer engagerade i sitt arbete än vad vanliga människor är.

– Men varför tror vi det? undrar Anna Peixoto. Finns det inte grundskollärare eller bibliotekariéer som brinner för sitt arbete?

Att jobba vid ett universitet är utvecklande, fritt och självständigt.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Ingen familj, inget husdjur, inget boende du äger själv? Då kan du göra karriär som forskare, menar Anna-Karin Wyndhamn och Anna Peixoto, som gjort två studier om jämställdhet.

– Många är så tacksamma över att få ägna sig åt något de tycker är jätteroligt att de accepterar nästan hur dåliga arbetsvillkor som helst. Men arbetsgivaren måste fundera över var gränsen går, till slut stöter man ut människor som skulle kunna göra verkligt bra saker.

EN NÖDVÄNDIG MERIT för att göra karriär, inte minst inom naturvetenskapliga områden, är att ha varit postdoktor utomlands. För den som har familj kan det vara svårt.

– Men det faktum att forskare har ett så fritt arbete borde ju gynna jämställdheten, menar Anna-Karin Wyndhamn. En postdoktor skulle exempelvis kunna vara utomlands vissa perioder och sedan sköta arbetet hemifrån via internet. Överhuvudtaget borde det snarare vara enklare att pussla ihop livet för en forskare än för människor inom många andra yrken.

Det är inte bara män som reproducerar normerna.

– Ju högre upp i systemet man kommer desto positivare till det blir både kvinnor och män, förklarar Anna Peixoto. Det kan bero på att de som kommit långt är de som klarat av att anpassa sig. De som stöter på motstånd söker sig någon annanstans, bort från akademien. Men ett annat skäl kan förstås vara att den som befinner sig i en topposition inte riktigt får del av sådant som de som befinner sig längre ner diskuterar.

ETT PROBLEM ÄR de beroende-förhållanden som finns mellan forskare med mycket pengar och hög position och forskare med mindre anslag som befinner sig längre ner i systemet.

– Vi har exempel på kvinnor som avrätt yngre kollegor från att ta upp jämställdhetsproblematiken eftersom det bara leder till sämre chanser att avancera. Istället för att utmana systemet anpassar man sig.

Excellens ses också som enda sättet att klara sig i den globala konkurrensen där publiceringar och citeringsindex i välkända tidskrifter är det som räknas.

– Men frågan är om vi inte lägger krokben för oss själva om vi blir så rädda för att inte klara konkurrensen att vi inte vågar satsa på något annat än det som är gammalt och vant, menar Anna Peixoto. Verkligen excellens handlar om att också våga ställa de där galna frågorna som kommer fram när man utmanar invanda sätt att tänka.

– Vi måste också våga ifrågasätta publiceringshetsen. Visst ska vi publicera oss, men var, för vem och på vilket sätt? Och när blev det accepterat att mäta kvalitet med kvantitetsmått – att det inte är så lyckat fick vi väl lära oss redan på grundkursen? Universitetsledningen måste börja fråga sig vilket värderings-system vi göder, om vi verkligen ska fortsätta forska om samma saker, nämligen om det som tidsskrifterna är intresserade av, eller om vi ska våga trotsa mallen?

”

»Några professorer vid Nat-fak förklarar ogenerat att kvinnor faktiskt är sämre på abstrakt tänkande.«

ANNA-KARIN WYNDHAMN

UNIVERSITETENS verksamhet handlar mycket om att granska andra. Att granska sig själv är kanske ovanligt.

– Ändå måste det ständigt pågå ett samtal om jämställdhet och om hur vi behandlar varandra, menar Anna-Karin Wyndhamn. Men att vi faktiskt fått göra de här studierna och att man efterfrågar kritik tyder förstås på en vilja till självgranskning och det är mycket positivt. Sedan finns det de som tycker att vi bara kommer med tråkiga nyheter. Men den goda nyheten är ju att vi faktiskt kan göra något åt problemen, nu när vi vet vilka de är.

Bland annat handlar det om att ta jämställdhetsarbetet på allvar.

– Att vara likabehandlingsombud får inte bara vara en tjänst som måste fyllas för att det står så i ett dokument. Det måste vara ett arbete som tillmätts värde, och likabehandlingsombuden måste ha både mandat och access till beslutsprocesser. Finns de exempelvis med vid tillsättningsärenden? Dessutom kan man skapa rutiner som underlättar för dem som har andra åtaganden i livet, exempelvis undvika att lägga möten efter klockan 16:30. Det finns en massa småsaker som skulle göra det lättare för alla att vara med och som inte påverkar publiceringsgraden eller genomströmningen.

– Normsystemet är svårare att göra något åt, menar Anna Peixoto. Men genom att göra de enkla sakerna först influerar man nog också normerna så småningom.

EVA LUNDGREN

Nya karriärvägar behövs

I grundutbildningen finns gott om kvinnor. Men ju längre upp i hierarkin man kommer desto mer mansdominerat blir det.

– Vi måste bli bättre på att skapa karriärvägar som attraherar de bästa, det gäller både kvinnor och män, konstaterar David Turner, dekan på Naturvetenskapliga fakulteten.

Staffan Edén

David Turner

DE KVINNOR SOM trots allt stannar kvar inom akademien får främst ägna sig åt undervisning och administration medan forskning fortfarande i

oproportionerligt hög grad ett manligt område.

– Vårt viktigaste uppdrag är dock att förse både oss själva och samhället med välutbildade personer, påpekar Staffan Edén, rektorsråd med ansvar för jämlikhet, jämställdhet och likabehandling. Men vi har ett meriteringssystem som är inriktat på forskningsframgångar. Det är olyckligt eftersom vi samtidigt strävar efter att i så hög grad som möjligt skapa kompletta miljöer, med forskaranknuten utbildning och samverkan med samhället.

Jämställdhet är också viktigt för att bättre klara av den internationella konkurrensen. Det påpekades bland annat i forskningsutredningen RED 10.

– Vi fick kritik för att vi inte har tillräckligt många kvinnor på ledande positioner och för att vi är dåliga på etnisk mångfald. Det här är något vi måste arbeta med och hör till målen inom Vision 2020. En viktig poäng med det nya visionsdokumentet är att det ska översättas till konkreta uppdrag, som rektor sedan ska följa upp.

Något som brukar framhållas som problematiskt för kvinnor är postdoktorstjänstgöringen. Att arbeta utomlands några år samtidigt som barnen kanske är små är inte alltid så enkelt.

– Men vi behöver större, inte mindre, utbyte med andra lärosäten, påpekar David Turner. Många uppfattar postdoktorstjänsten som en kortare tid utomlands för att sedan komma tillbaka till Sverige. Men vi måste också öppna upp för att våra postdoktorer kanske väljer att stanna kvar vid det nya lärosätet, och att internationella forskare bestämmer sig för att slå sig ner här.

Att universitetet kan attrahera olika sorters människor är viktigt för att akademien överhuvudtaget ska kunna utvecklas, påpekar David Turner.

– De seniora forskarna måste släppa fram de yngre, ge dem tillgång till sina kontaktnät och frihet att utveckla mer självständiga arbetssätt. Men det gäller också att våga ta ett steg tillbaka och fundera över om effektivitet verkligen handlar om att lägga all sin tid på forskning. Vi måste vara konkurrenskraftiga. Men vi måste också vara goda arbetsgivare. Hur vi skapar ett lärosäte som klarar båda dessa uppgifter är något vi ständigt måste diskutera och fundera över.

Kan det vara så att medarbetarna vid Göteborgs universitet lite grand tröttnat på jämställdhetsfrågorna?

– Det tror jag absolut inte, jag möter ett stort engagemang överallt, menar Staffan Edén. Om 10 år tror jag att vi kommer att vara ett i stort sett jämställt universitet.

Nya övergångsregler fastställda

I avvaktan på den nya arbetsordningen för Göteborgs universitet fastställde universitetsstyrelsen vid sitt möte den 14 december ett antal övergångsregler som ska gälla fram till 1 juli 2012. Det är bestämmelser som reglerar hur man ska utse de nya fakultets- och institutionsledningarna vilka ska väljas senast den 30 april 2012.

Beslutet innebär en samordning av dagens regler. Det nya är att alla anställda får rösträtt, enhetliga regler införs på institutionsnivå, antalet ledamöter i fakultetsstyrelsen bestäms och mandatperioderna blir samma på hela GU.

En fakultetsstyrelse ska ha 11 ledamöter, varav 3 studenter. Dekan och prodekan ingår i fakultetsstyrelsen och en majoritet ska vara "vetenskapligt eller konstnärligt kompetent". Alla ledamöter utom studenterna utses genom val.

Efter valen utser rektor dekan och prodekan.

Institutionerna ska ledas av ett institutionsråd som består av minst 9 ledamöter, även där ska en majoritet vara "vetenskapligt eller konstnärligt kompetent". Studenterna har rätt till 2-3 ledamöter, beroende på storleken på institutionen.

Röstberättigade till fakultetsstyrelse och institutionsråd är medarbetare som har en halvtidsanställning och som har jobbat i minst 2 år.

På sammanträdet beslöts också om ett undantag från reglerna. Institutioner som anser sig ha särskilda skäl kan ansöka hos rektor om att få undantag från kravet att välja ledamöter inför vårens val.

Eftersom det är ganska bråttom ska nuvarande fakultets- och institutionsstyrelser ta fram en beredningsgrupp, där minst en student ingår.

Vid nästa sammanträde den 20 februari väntas styrelsen ta beslut om en arbetsordning som ska gälla från och med den 1 juli 2012.

Inget nytt befordringssystem ännu

Först till våren kommer GU möjligen att kunna införa ett system med en tydlig karriärväg för lärare. Det förklarar Ulf Broberg vid

Ulf Broberg

personalavdelningen som leder arbetet med en ny befattningsstruktur.

– Vi avvaktar vad som sker på nationell nivå. Grundtanken är att införa ett så kallat tenure track-system med en inledande tidsbegränsad, fyraårig anställning som biträdande lektor som genom befordran övergår i ett fast

lektorat, där slutmålet är professorstiteln. För att fullt ut kunna etablera detta system måste dock dagens avtals- eller författningsmässiga förutsättningar förändras, vilket förhoppningsvis sker tidigt i vår.

Idag gäller LAS bestämmelser om tidsbegränsad anställning.

SUHF driver dock frågan om särskilda regler för högskolelärare.

Snabbare och smidigare med e-rek

Snart är alla cirkulerande pappersutskrifts ett minne blott.

GU tar nu steget över till e-rekrytering som ska göra det enklare och snabbare att rekrytera personal. Konsekvensen blir mindre papper, säkrare rutiner och smidigare hantering, framhåller ansvariga bakom satsningen.

E-REKRYTERING – en tjänst för att söka tjänster online – har funnits på marknaden i flera år. Men det har tagit tid för universitet och högskolor att ställa om.

– Det är något som verksamheten har efterfrågat länge men av olika anledningar har vi inte kommit till skott förrän nu, säger Maria Eriksson, systemförvaltare på universitetsledningens kansli.

Redan den 1 november gick Humanistiska och Naturvetenskapliga fakulteterna över till e-rek och den 1 december tog ytterligare fyra fakulteter steget in i det nya systemet, som ska vara genomfört fullt ut senast i april 2012. Under en övergångsperiod kommer det alltså att finnas två sätt att söka jobb på GU. – Det handlar i grunden om att få en gemensam och effektiv hantering av rekryteringen vid GU. En av fördelarna är att vi kommer att jobba på ett likartat sätt, säger Staffan Gunnarsson på personalavdelningen.

E-REKRYTERING ÄR en del av GUDOK-projektet som innebär gemensam elektronisk diarieföring och ärendehantering vid hela universitetet. I höstas köpte GU en modul för e-rekrytering som utvecklats av ett företag i nära samarbete med Lunds universitet.

– Det är alltså utformat för högskolesektorn och de speciella krav som finns, framför allt när det gäller lärar- och forskarrekryteringar, framhåller Maria Eriksson. Systemet, som i stort är detsamma som i Lund, är även anpassat för förordnanden som inte kräver utlysning.

E-rekryteringen består av tre delar: en sökandeportal, en handläggarportal och en sakkun-

nigportal. I sökandeportalen kan alla som är intresserade av lediga tjänster registrera sin ansökan och söka utlysta anställningar. När man väl har skapat ett konto sparas alla uppgifter för framtiden, vilket underlättar om man söker flera jobb. Så fort en ansökan registrerats skickas ett bekräftelsemejl. På samma sätt kallas sökande till intervjuer eller

Maria Eriksson

FOTO: NINA ROMANUS

får meddelande om att tjänsten redan blivit tillsatt.

Handläggarportalen är den interna vy som handläggare och chefer arbetar i. Ansökningar som kommer via sökandeportalen registreras automatiskt i diariet.

DESSUTOM FINNS EN sakkun-nigportal där externa och interna bedömare kan granska ansökningshandlingar. Just nu finns bara denna del på svenska men den kommer snart i en engelsk version.

Den stora fördelen är att det blir lätt att följa hela rekryteringsprocessen: från underlag för anställning, beslut av chef, utformande av ledigkungörelse, se inkommande ansökningar, göra en prioritering av ansökningarna och hela vägen fram till beslut om anställning.

– Systemet är enkelt att följa och bygger på ett naturligt flöde. Det blir mycket enklare jämfört mot vad det är idag. Det enda som behöver skrivas ut är tillkännagivandet och anställningsavtalet, som skapas automatiskt i systemet, säger Maria Eriksson.

Stor skillnad blir det för registratorerna som slipper

hantera mängder med papper och att manuellt registrera alla ansökningar.

– För registratorerna är det en revolution i arbetssätt. Det är en enorm förbättring, påpekar Maria Eriksson.

Men även för personalhandläggare och chefer blir det betydligt enklare. Genom att allt är samlat på ett ställe får man en snabb överblick och alla ansökningar kan läsas så fort de skickats in – i sin helhet.

STAFFAN GUNNARSSON tror att det kommer att gå snabbare att rekrytera personal i framtiden. Dels sparar det tid för handläggarna, dels får de sökande fortare besked.

– Det blir också större rätts-säkerhet, framhåller Maria Eriksson. Ansökningar kan inte längre försvinna på grund av slarv. Förhoppningsvis kommer det att också leda till minskad pappershantering, säger Maria Eriksson.

Just nu återstår en del finjusteringar av systemet. Men det stora jobbet är att erbjuda utbildning åt alla handläggare och chefer, omkring 500 anställda, som blir mer eller mindre berörda av e-rekrytering.

ALLAN ERIKSSON

E-REKRYTERING

Senast 2013 ska alla statliga myndigheter ha gått över till vad som kallas "verksamhetsbaserad arkivredovisning". E-rek (e-rekrytering) är en del av GUDOK-projektet som är ett webbaserat system för både registrering och handläggning av ärenden för hela universitetet. En modul i GUDOK är e-rekrytering, vilket innebär att anställningsärenden (utlysta anställningar och korttidsförordnanden) hanteras i ett digitalt arbetsflöde. Senast april 2012 ska hela universitetet ha gått över till det nya systemet. Läs mer på: www.gu.se/omuniversitetet/aktuellt/ledigaanstallningar

De fick rätt mot fakulteten

Fram till årsskiftet 2010 var det möjligt att bli befordrad till professor enligt de gamla reglerna i högskoleförordningen. Både sociologen Per Månson och juristen Susanne Fransson tog chansen. Men fakulteten satte stopp för dem. Nu har de fått rätt mot GU.

DET ÄR Överklagandenämnden för högskolan som prövat fallet och kommit fram till att Samhällsvetenskapliga fakulteten gjorde fel när den nekade Månson och Fransson rätten att bli bedömda av sakkunniga.

– Det är bra att vi har fått ett tydligt avgörande i frågan och vi rättar oss självfallet efter beslutet, säger dekan Helena Lindholm Schulz.

Enligt högskoleförordningens fjärde kapitel kan en lektor som uppfyller behörighetskraven bli befordrad till professor. Det är endast om det är ”uppenbart obehövligt” som högskolan kan fatta beslutet att inte utse sakkunniga.

Det var det inte i det här fallet, konstaterar Överklagandenämnden som skriver att befördran enligt högskoleförordningen ska betraktas som en ”rättighet” för en lektor som har behörighet. Det är sakkunniga som ska pröva behörigheten.

ATT DOMSTOLEN SKULLE köra över fakultetens och GU:s beslut, var Susanne Fransson helt säker på.

– För mig var det självklart hela tiden att vi skulle få rätt. Det som fakulteten gjorde var ett grovt övertramp. Det är bara att läsa innantill, man behöver inte vara jurist för att förstå. Jag tänker inte bara på mig själv utan på andra som kan ha blivit drabbade, säger hon.

Ett skäl till att Susanne Fransson inte kom i fråga var att hon, enligt fakulteten, inte uppfyllde kraven på pedagogisk eller vetenskaplig skicklighet.

– Jag har noga redogjort varför jag inte har handlett en doktorand. Dessutom kunde jag visa på att jag tillgodogjort mig den erfarenheten på annat sätt, men det räknades inte.

Även när det gäller veten-

FOTO: JOHAN WINGSBORG

Domstolen gick på Per Månsons och Susanne Franssons linje. Deras ansökningar ska nu prövas av sakkunniga.

skapliga meriter anses hon inte uppfylla kraven, men Fransson menar att det är en prövning som sakkunniga i ämnet måste göra.

– Att bara räkna peerreview-förfaranden kan inte vara det enda sättet att bedöma forskningskvalitet. Skulle det vara så att sakkunniga kommer fram till att jag inte är behörig, då får jag acceptera det, men att inte bli bedömd, det kunde jag inte acceptera.

PER MÅNSONS ANSÖKAN avslogs bland annat med motiveringen att han hade för få refereegranskade tidskrifter de senaste åren. En ledamot i lärarförslagsnämnden, Ingrid Sahlin, höll dock inte med om beslutet utan reserverade sig.

– Jag har hört att det bara handlar om ”excellens” nu för tiden, säger Per Månson. Men det är ju ett orimligt krav. Det handlar också om undervisning, skriva böcker, samverka med samhället och söka pengar. Att inte ens bli bedömd efter 40 år är nedvärderande.

Men Helena Lindholm Schulz tycker inte att fakulteten har

»Det som fakulteten gjorde var ett grovt övertramp.«

SUSANNE FRANSSON

”

varit för strikt i sin tolkning.

– Det är ju ganska brett formulerade bedömningskriterier som omvandlas till lokala tillämpningsföreskrifter som preciserar bedömningen.

Men är det inte ett problem om exempelvis Humanistiska fakulteten har en betydligt mjukare tolkning av pedagogisk meritering än ni?

– Det kan vara rimligt att olika vetenskapsområden skiljer sig åt i bedömningen beroende på olika traditioner och principer. Men frågan bör ställas till rektor, den är relevant och det behövs en diskussion om detta på GU.

Både Per Månson och Susanne Fransson är också djupt kritiska till att hela ärendet drog ut på tiden och att de inte fick någon information under processen.

Helena Lindholm Schulz

beklagar att lektorerna har fått vänta så länge på beslut.

– Men deras ansökningar kommer nu att prövas av sakkunniga att utses, säger hon.

Båda hoppas nu på en snabb och rättvis handläggning.

– Vi har förlorat mycket tid. Att bli motarbetad på det här sättet har tagit väldigt mycket på krafterna, säger Susanne Fransson.

ALLAN ERIKSSON

VAD SKA RÄKNAS?

I Samhällsvetenskapliga fakultetens föreskrifter för anställning till professor framgår det att den vetenskapliga publiceringen ska vara ”aktuell och betydande”, exempelvis i refereegranskade antologier och tidskrifter. Bidraget till det internationella vetenskapssamhället bör vara betydande.

När det gäller pedagogisk skicklighet ska den sökande visa god förmåga att utveckla, leda och genomföra handledning av hög kvalitet på forskarnivå.

Kamp mot korruption står högt på EU:s agenda

- Två saker upphör inte att förvåna mig: dels det enorma lidande korruption orsakar på livets alla områden, dels att de åtgärder som sätts in i bästa fall är verkningslösa.

Så säger Bo Rothstein. I vår blir han ledare för ett forskningsprogram om korruption, som är den största EU-satsningen någonsin inom samhällsvetenskap.

TRE AV FYRA BARN som dör av diarré i Tanzania avlider trots besök på moderna sjukhus. Det beror inte på att sjukdomarna är svåra att bota utan på att sjukvårdspersonalen sålt medicinerna eller kanske inte ens finns på plats utan jobbar svart någon annanstans.

– Man kan ta nästan vilket problem som helst som har med mänskligt välbefinnande att göra: jämlikhet, ekonomisk tillväxt, miljöproblem, hjärt-kärlsjukdomar, människors uppskatt-

ning av livet, allt hänger samman med graden av korruption. Att offentliga institutioner går att lita på är av största betydelse för ett gott liv, till och med viktigare än demokrati, berättar Bo Rothstein, professor i statsvetenskap.

Ändå är korruption ett forskningsområde som bara funnits i cirka 15 år. Det beror bland annat på att många forskare varit ovilliga att peka ut vissa länder som mer korrupta än andra, men också på uppfattningen att korruption kanske i vissa fall

kan vara bra för att få hjulen att snurra.

– Många tror också att korruption är ett u-landsproblem. Men både Grekland och Italien är mer korrupta än flera afrikanska länder. Det finns också en föreställning om att korruption beror på bristande etik eller på olika länders kultur. Det stämmer

»Att offentliga institutioner går att lita på är av största betydelse för ett gott liv, t.o.m. viktigare än demokrati.«

BO ROTHSTEIN

”

inte heller, också människor som lever i hopplöst korrupta samhällen som Nigeria eller Somalia tar starkt moraliskt avstånd från företeelsen. Men vad gör man om man har sjuka barn och inte får vård med mindre än att man mutar läkaren?

Vad ska man då göra för att minska korruptionen i världen?

– Eftersom det här är en typ av forskning där vi från början inte vet vad vi ska komma fram till kan jag ännu inte svara på det. Men bland annat handlar det om att reda ut vad korruption egentligen är för något. För tvärtom vad många kanske tror, är korruption det normala tillståndet i världen: cirka 75 procent av världens alla stater är mer eller mindre korrupta. Och varför somliga länder – som de nordeuropeiska, Australien och Nya Zeeland, men också exempelvis Chile och Botswana – har ganska lite korruption är inte helt lätt att förstå.

KORRUPTION ÄR OCKSÅ en viktig forskningspolitisk fråga, menar Bo Rothstein.

– Jag sitter i forskningsberedningen och konstaterar att regeringen hoppas få fram mer

produktorienterad forskning som kan skapa nya jobb. Men det faktum att de flesta människor i världen är fattiga beror inte på att de har för få prylar, det beror på att de lever i dysfunktionella samhällen. Det positiva budskapet är dock att det går att göra något åt problemen. Sverige var exempelvis betydligt mycket mer korrupt för 150 år sedan och också Taiwan och Sydkorea har tagit stora steg framåt. Bland annat ökad jämställdhet verkar leda till mindre korruption, kanske för att traditionella maktgrupperingar bryts upp, kanske också för att kvinnor är mindre korrupta än män.

ATT DEN STORA EU-satsningen går till just Göteborgs universitet beror på att The Quality of Government Institute finns här, med världens största databas över korruption i offentliga institutioner. Institutet samarbetar dessutom med Transparency International, en världsledande anti-korruptionsorganisation.

– Ansökan var extremt komplicerad, förklarar Bo Rothstein. Men vi fick bästa möjliga hjälp av de professionella medarbetarna på Forsknings- och innovationsservice vid GU.

EVA LUNDGREN

KORRUPTIONSFORSKNING

Forskningsprojektet *Anticorruption Policies Revisited: Global Trends and European Responses to the Challenge of Corruption* finansieras av Europeiska kommissionens sjunde ramprogram. Projektets totala budget är på cirka 10 miljoner euro, vilket gör det till EU:s största satsning hittills inom samhällsvetenskap-humaniora.

21 forskargrupper från 16 länder ingår, bland andra statsvetare, sociologer, jurister, antropologer och genusvetare. Projektet leds från The Quality of Government Institute vid Göteborgs universitet med professor Bo Rothstein som ytterst ansvarig.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Cirka 75 procent av världens länder är mer eller mindre korrupta. Varför Nord-europa, Australien och Nya Zeeland inte är det, är svårt att förklara.

Kanske kan du undvika ta bilen till jobbet, föreslår Ellen Lagrell som uppmanar alla att fylla i GU:s klimatavtal.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Vad kan du göra för att minska klimatpåverkan?

Utmana dig själv eller dina kollegor! Välj tre åtaganden som du inte redan gör. Passa på att göra det nu på sajten www.klimatavtalet.se, uppmanar Ellen Lagrell på miljöenheten, som är koordinator för GU:s klimatstrategi.

MÅLET ÄR ATT 500 anställda och 1 000 studenter ska skriva på GU:s klimatavtal innan 2011 är slut.

Hur har det gått?

– Vi är en bit på väg men behöver komma längre. Hittills har cirka 320 anställda skrivit på. Vi har uppenbarligen haft svårt att nå ut, trots information på webbplatsen, mejl och nyhetsbrev.

Varför ska man skriva på klimatavtalet?

– Helt enkelt för att det bidrar till att minska klimatpåverkan i vår vardag på universitetet och hemma. Dessutom innebär det att var och en får tänka igenom vilka åtaganden man själv vill göra. Det behöver inte kosta på så mycket utan det bästa är att bryta ner målen till små förändringar som gör en stor skillnad. Den som antar utmaningen kan vinna biobiljetter eller Västtrafikkort.

Vad betyder det?

– Det finns ett avtal för

studenter och ett för anställda. Man ska välja tre åtaganden inom områden som resor, energi, resursförbrukning och mat. Tanken är att välja saker som man inte redan gör, så att man kan bli bättre.

Kan du ge några exempel på vad man kan göra?

– Det handlar om att fundera på vilka val man gör. Kan man undvika att ta bilen till jobbet och istället cykla eller åka kollektivt? Måste man flyga i tjänsten? Kan man minska förbrukningen av engångsartiklar eller minska matavfallet? För dem som jobbar i labbmiljö är det viktigt att stänga dragskåpen när de inte används eftersom de drar onödigt mycket energi. Det kan också handla om en så enkel sak som att släcka lyset när man går ut på lunch eller hem. En annan bra idé är att försöka minska på

köttkonsumtionen genom att äta vegetariskt minst en gång i veckan.

Tror du att det spelar någon roll?

– Ja, det tror jag. Vi kan minska vår klimatpåverkan lite grand. Men ännu viktigare är att föra upp saken på agendan – insikten att man kan göra skillnad på individuell nivå. Om man inte tror att det är möjligt, blir man bara passiv. Det är bara genom ökad kunskap och vilja man kan förändra sitt beteende. Men klimatavtalet är också ett sätt att kommunicera universitetets klimatarbete: Vårt mål att minska våra utsläpp av klimatpåverkande gaser med 20 procent fram till 2015 jämfört med 2008 års nivå.

Vad händer nästa år?

– I vår lanserar vi ett nytt vässat klimatavtal, där det ska finnas utmaningar både för de redan frälsta som redan gör mycket, och för dem som precis har kommit igång. Jag tror att vi behöver bli bättre på att följa upp och införa mätbara mål, så att det blir tydligt vilka effekter som olika åtaganden får. Den som anstränger sig ska belönas!

ALLAN ERIKSSON

CITATET

» Dessutom är jag så mycket göteborgare att jag inte har något val, jag älskar ju denna förbannade stad, och går i bitar när den sakta ruttar samman inifrån.«

DENNIS TÖLLBORG

professor i rättsvetenskap, som blivit ledamot i den kommission som ska granska mutskandalerna i Göteborg, GP 16 november.

Ingen policy eller regler för sociala medier

De juridiska villkoren när Göteborgs universitet kommunicerar i så kallade sociala medier har nu utretts. Externa relationer har kommit fram till att det inte behövs några separata styrdokument. Principfrågorna hanteras bättre i en övergripande policy och strategi för kommunikation. Regler och lagar finns redan sammanfattade i E-delegationens riktlinjer.

– Det är inte meningsfullt att fokusera ensidigt på juridiska regler. Det är bättre att hjälpa folk att göra rätt. Därför kommer vi under våren att satsa på praktisk handledning, konkreta råd och uppmuntran. Dessutom inleder vi ett samarbete med Mathias Klang som är forskare på institutionen för tillämpad IT. Vi kommer att fokusera på goda exempel för att visa på vilken nytta vi som universitet kan ha av sociala medier, säger Mattias Lindgren, webbredaktör på Externa relationer.

Svaren på regelremissen som skickades ut tidigare i höstas efterfrågade tydliga råd och riktlinjer. Vid sidan av arbetet med webbplatsen för sociala medier kommer därför Externa relationer även att omsätta kunskapen från regelprocessen i en mer praktiskt orienterad handbok.

Läs mer:

<http://publicera.gu.se/socialamedier>
www.facebook.com/goteborgsuniversitet
www.twitter.com/goteborgsuni
www.edelegationen.se/sida/riktlinjer-for-sociala-medier

Sista numret av GU-spegeln

I dagarna utkommer sista numret av forskningsmagasinet GU-spegeln, som funnits sedan 2005.

En översyn av allt kommunikationsarbete vid Externa relationer är på gång, som ska ligga till grund för en kommande kommunikationsstrategi för hela universitetet. Bland annat ska nya forsknings- och samverkanssidor byggas upp på webben. När översynen är klar kommer nytt beslut om GU-spegeln att fattas.

Nu finns Göteborgs universitet som app för iPhone och Android

HITTA RÄTT BLAND personer, föreläsningssalar och institutioner. Få de senaste nyheterna om forskning och utbildning. Bli uppdaterad om vad som är på gång på universitetet. Detta kan du nu göra med GU:s nya app för iPhone och Android.

Den första versionen av appen är begränsad. Tanken är att den ska utvecklas och få en mängd nya funktioner till version två. Hjälp gärna till och tipsa om saker du vill se i appen till app@gu.se

Ladda ned appen på www.gu.se/app

Har du en barodeläsare installerad?

Då kan du ladda ner appen genom att scanna qr-koderna till höger!

iPhone

Android

Martin Tondel i japansk tv

Den stora kameran får knappt plats i rummet, sladdar, mikrofoner och väskor trängs överallt på golvet.

Vad som är på gång?

Jo, ett tv-team har rest ända från Japan för att göra en intervju med Martin Tondel. Han forskar om cancerrisker i samband med Tjernobylyolyckan.

- HAN ÄR KONTROVERSIELL och det tycker vi är spännande, förklarar Junichiro Nishiwaki, reporter vid Japan Broadcasting Corporation, som är en japansk motsvarighet till brittiska BBC. Tillsammans med en filmare och en tolk har han rest till Sverige för att få veta mer om vad som hände efter Tjernobylyolyckan 1986. Exempelvis väntas antalet sköldkörtelcancerfall i Europa öka med 16 000 fall fram till 2061 och övrig cancer öka med 25 000 fall på grund av olyckan.

Men enligt Martin Tondel, forskare vid avdelningen för arbets- och miljömedicin, kan den siffran egentligen vara högre.

– Mellan 1988 och 1996 fick drygt 22 000 människor cancer i Sveriges sju nordligaste län. Av dem kan cirka 850 statistiskt förklaras av cesiumnedfallet från Tjernobyl, berättar han.

Det innebär att betydligt lägre mängder radioaktivt nedfall än man tidigare trott kan orsaka cancer.

- I DE VÄRST drabbade områdena ökade cancerriskerna med hela 20 procent. Vi vet ännu inte riktigt hur sambandet ser ut, om riskerna ökar linjärt i relation till strålningen eller om det finns andra förklaringar till riskökningen. Det skulle vi behöva forska mer om, men det är svårt att få anslag för undersökningar som strider mot vedertagna teorier. I Uppsala finns dock en doktorand som ska undersöka våra resultat

FOTO: PETER MOLNAR

Betydligt mindre mängder radioaktivt nedfall än man tidigare trott kan orsaka cancer, menar Martin Tondel.

ytterligare, som jag ska vara biträdande handledare för.

Haveriet vid kärnkraftsanläggningen i Fukushima har fått främst äldre människor och kvinnor med småbarn att oroa sig för hälsorisker. Och exempelvis den lilla byn Iitate, fyra mil nordväst om kärnkraftsanläggningen, har fått evakueras.

– Intresset för vad som hände efter Tjernobyl är naturligt nog jättestort hos oss, berättar Junichiro Nishiwaki. Och Martin Tondels forskning är välkänd i Japan.

Inte minst viktigt är att veta vilka råd man ska ge till människor som lever nära de drabbade områdena, menar han. Och det håller Martin Tondel med om.

– I Sverige avrådde ju myn-

Martin Tondel i japansk tidning.

digheterna människor i norra Sverige från att äta bär, svamp och renkött med högt innehåll av radioaktivt cesium. Samtidigt påstod man att strålningen var för liten för att vara farlig vilket ju kan uppfattas som motsägelsefullt.

INTERVJUN MED Martin Tondel tar hela två timmar. Men sedan får tv-teamet bråttom.

– Klockan fem går tåget till Umeå, förklarar Junichiro Nishiwaki. Där ska vi träffa samer. De ska berätta om hur de fick lägga om renslakten för 25 år sedan från våren till hösten, då köttet innehöll mindre mängder cesium.

EVA LUNDGREN

Visionsarbetet fortsätter

VISION 2020

18 januari: Student 2020 – hur vill studenterna forma framtidens universitet?

25 januari: Hur kan vi göra utbildningen mer internationell – är det bara en fråga om språk?

GU behåller sin miljöcertifiering

Göteborgs universitet är sedan 2006 miljöcertifierat enligt de båda internationella standarderna ISO 14001 och EMAS. I november i år var det dags igen för en omcertifiering av hela verksamheten, en procedur som genomförs vart tredje år.

På engelska

GU Journalen har en speciell pdf-version där ett urval artiklar presenteras på engelska. Se mer på www.gu-journalen.gu.se.

Nu vill Viktor plugga vidare

Också elever med stora funktionshinder behöver komma ut på praktik. Det var den insikt som fick Bräcke Diakoni att starta projektet Ett steg till arbete.

Viktor Lysell och Alexandra Osiac valde att praktisera som studenter vid Göteborgs universitet.

ALEXANDRA OSIAC har snart gått ut första terminen på socionomprogrammet. Ett skäl till att hon läser vidare är en veckas praktik vid Göteborgs universitet förra året.

– Den som går på Riksgymnasiet i Angered blir kanske lite bortskämd. Det är bara 6–7 elever i varje klass och miljön är anpassad efter varje persons behov. Så tanken att studera vidare vid universitetet, där arbetstempot är mycket högre och där det bara finns en enda student i rullstol bland 160 kurskamrater, var lite skrämmande. Men när jag praktiserade förra året tyckte jag inte att det verkade så svårt. Så jag sökte juristprogrammet i första hand men kom in på socionomen och tycker att det fungerar väldigt bra.

DET ÄR universitetsadjunkt Per-Olof Larsson vid institutionen för socialt arbete som håller i samarbetet med Bräcke Diakoni och Riksgymnasiet. Han förklarar att det fortfarande är ovanligt att personer med stora funktionshinder studerar vid universitetet.

– En rad småsaker kan hindra dem. Det kan handla om en hiss dörr som smäller igen innan man kommit in eller om raster som är så korta att en person i rullstol inte hinner till nästa lektion. Också logistiken kan vara ett problem. Vad gör en funktionshindrad student när spårvagnen plötsligt åker en annan väg?

Men ett stort hinder kan också vara att överhuvudtaget

våga ta steget från en trygg miljö på exempelvis Riksgymnasiet till anonymiteten vid ett stort lärosäte.

– Det är därför det är så viktigt med praktik. Ungdomarna måste själva få känna på hur det är att studera vid ett lärosäte med stora grupper, seminarier och salstentor.

EN ELEV FRÅN Riksgymnasiet som praktiserade här vid terminsstart är Viktor Lysell. Hans dröm är att nästa år börja på det nya statsvetarprogrammet.

– Jag är intresserad av politik och är ordförande i ungdomsrådet på min skola. Jag praktiserade en vecka på socialt arbete och tyckte att seminarierna, fältstudierna och redovisningarna var jätteintressanta. Universitetsstudier är väldigt utvecklande så jag hoppas komma in.

De praktiserande eleverna får också träffa studentkåren.

– Likabehandling är kårens fokusfråga i år och vi tycker självklart att det här projektet är viktigt, förklarar Adam Sanker, vice ordförande för Göta studentkårs samhällsvetarsektion.

Universitetet måste bli ännu mer medvetet om att dagens studenter inte är en homogen grupp och att miljön måste fungera så att ingen stängs ute. Funktionshindrade är en angelägen grupp, en annan är föräldrar med småbarn. Mycket av arbetet i likabehandlingskommittéer och vid upprättande av kursplaner handlar om att få upp ögonen för de behov som finns. Är exempelvis handikapptaletterna stora nog och finns det anteckningshjälp för alla som behöver?

En funktionshindrad student är inte en vanlig student, menar Per-Olof Larsson.

– Det finns de som inte håller med om det här, men faktum är att studenter i rullstol har helt

Viktor Lysell studerar på Angereds Riksgymnasium och hoppas kunna läsa statsvetenskap.

»Ungdomarna måste själva få känna på att studera vid ett lärosäte.«

PER-OLOF LARSSON

andra erfarenheter än andra ungdomar. De har haft en annan uppväxt, gått i andra skolor och måste hela tiden hantera det faktum att de ser annorlunda ut. Även om de får hjälp av olika slag har de det ändå ganska jobbigt. Tänk bara att alltid behöva ta en annan väg än studiekamraterna eller att inte nå upp till bänken i föreläsningssalen! Dessa studenter oroar sig också mer för vad som ska hända sedan – finns det jobb också för funktionshindrade?

Än så länge trivs i varje fall Alexandra Osiac med tillvaron.

– Jag tycker att det går bra för

det mesta. Ibland, när jag har särskilt ont i ryggen, skulle jag önska att tempot var lite lägre. Men samtidigt vill jag hänga med precis som mina kursare. När jag är klar med studierna hoppas jag kunna hjälpa andra i min situation. För jag tror att jag har erfarenheter som är viktiga i ett framtida arbete.

EVA LUNDRÉN

PRAKTIK

Projekt Praktikplatser – ett steg till arbete/sysselsättning går ut på att ta fram praktikplatser för elever vid Riksgymnasiet i Angered. Projektet har initierats av Bräcke Diakoni och finansieras av Allmänna Arvsfonden. Man samarbetar med flera partner, bland annat med institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet.

Min väska

Andrea Morf

Forskare i humanekologi, institutionen för globala studier, och vetenskaplig koordinator på Havsmiljöinstitutet.

Min färg är blå. Havets färg. Som öbo och före detta scout är jag alltid utrustad för olika eventualiteter. I min mörkblå Samsonite har jag ordnat sakerna i olika fack. Jag cykelpendlar från Brännö och har då även den här cykelväskan med kläder samt ryggsäcken med en hög papper och min MacBook Pro. Jag ska snart leda en workshop om ekosystemansatsbaserad havsplanering på Färöarna, som är ett av mina koordinatorsprojekt på Havsmiljöinstitutet, så mycket material jag bär kretsar kring detta. Den schweiziska fickkniven har varit med mig till Himalaya och Stilla havet, en riktig trotjänare. Turlistan till färjan är min livlina. Menyn till Thaiiosken på Saltholmen, värdefull när man missar färjan! Blåmusselsmycket, smink, sy- och första hjälpen-kitten är bra att ha till hands. Det är viktigt att synas i mörkret och därför dinglar lampa och denna hjärtformade reflex utanpå. Tygväskor med sladdar till iPhone och privata mobilen reducerar trasslet. Glasögonbandet ska vara till hands, speciellt vid segling och kajaking. Hjärtstenen har jag plockat på en strand i Grekland. Min specialistkompetens är analys av förvaltningssystem och processer, kust- och havsplanering samt kopplingar mellan samhälle och hav. Som viktig mission ser jag att skapa ett fungerande kunskapsutbyte mellan universitet och samhälle för att hantera havets miljöproblem.

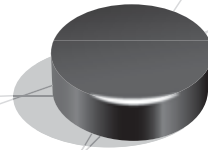
TEXT OCH FOTO: HELENA SVENSSON

I väskan

Reflex, två lampor, tändare, Västtrafikkort, Friskis & Sveltisschema, turlistor, thaimeny, visitkortshållare, pennor, iPhone, tuggummi, Läkerol, näsdukar, schweizisk fickkniv, öronproppar, plånbok, glasögonband, hårband, sykit, två fickminnen, nödfallskontanter, vackra stenar, blåmusselsmycke, glasögonenputs, solglasögon, cykelnycklar, kam, hudsalva, första hjälpen-kit.

TEXT LARS HJERTBERG | FOTO JOHAN WINGBORG

MAGNUS tacklar spelarna

Frölunda Hockey har aldrig någonsin inlett en elitseriesäsong så starkt som i höst. Det talas om hemvändare och lokal förankring, om en omutlig dansk målvakt och starkt försvarsspel.

I bakgrunden njuter idrottspsykologen Magnus Lindwall av att äntligen få tillämpa sin forskning i praktiken.

DET ÄR HÖST i Göteborg. Psykologidocenten Magnus Lindwall har just tillträtt en lektorstjänst på institutionen för kost- och idrottsvetenskap och tillbringar alltmer tid på Pedagogen i stadens centrum.

Men det gamla arbetsrummet några trappor upp i psykologiska institutionens röda tegelbyggnad är fortfarande som ett andra hem; inarbetat och hemtamt efter tre år fyllda av forskning och undervisning. Först som postdoktor, sedan som lektor.

MED ENA BENET kvar vid Linnéplatsen, och det andra fast förankrat vid Grönsakstorget, har Lindwall sedan några månader dessutom allt oftare riktat sina steg mot hockeyarenor som Scandinavium och Frölundaborg.

– Det var förra våren jag blev kontaktad av Frölunda Hockey. De ville att jag skulle komma och prata om gruppdynamik – och när säsongen var över hörde de av sig igen och frågade om vi kunde jobba ihop mer långsiktigt, berättar Lindwall, vars egna idrottsutövande mest handlat om fotboll i halländska småklubbar.

Frölunda Hockey Club, som själva gärna marknadsför sig som Frölunda Indians, fick förra

året se fjäderskruden sargas. Det var med nöd och näppe en degradering kunde undvikas, och när det nya kontraktet äntligen var säkrat drogs planerna upp för det ”nya” Frölunda. Ett lag mer baserat på lokal identifikation och samhörighet än kända namn med långa meritlistor.

MITT UPPE I ALL turbulens fanns det Frölundaledare som lyfte blicken och såg att här fanns det också behov av annan träning än den som bedrivs på isen och i gymmet.

– När jag fick frågan var jag genast klar över att jag ville ha med mig min kollega Rasmus Tornberg in i uppdraget. Dels för att vi har lite olika inriktningar – han tar hand om de individuella samtalen medan vi tillsammans organiserar träffarna med hela laget – men också för att arbetet ger så mycket mer när man kan diskutera det tillsammans med någon, säger Magnus Lindwall och fortsätter:

– Att jobba långsiktigt tillsammans så här konkret – det är inte så ofta vi gör det i den akademiska världen.

Den 13 september skrinade det ”nya” Frölunda in på isen inför ett fullsatt och

förväntansfullt Scandinavium. Nyuppflyttade Växjö Lakers besegrades med 2–0 i premiären, och några dagar senare kunde Frölunda räkna in ytterligare två vinster efter att ha vänt underlägen mot både Modo och Luleå.

– Sådana erfarenheter kommer att bli mycket värda senare under säsongen, säger Lindwall vars Frölunda ännu efter dusinet omgångar är parkerade i tabelltoppen.

När halva grundserien avverrats är laget fortfarande med i kampen om tätpositionerna, men har fått se sig nedknuffat från tronen av HV71.

ALDRIG TIDIGARE har klubben fått en så bra start som just i år, och även om det är den unge danske målvakten Frederik Andersen som fått flest och fetast rubriker, finns det nog Frölundaledare som känner sig särskilt nöjda med de mer anonyma nyförvärven Lindwall och Tornberg.

– Även i vår värld finns det folk som tycker om att synas och höras, men då har man missförstått vad det handlar om, funderar Lindwall som mer än en gång sett föreningar i kris famla efter en räddare:

– Då blir det lätt att man plockar in en estradör, ett känt namn som får komma in och försöka trolla. Och visst, ibland kan en ny röst ge tillfällig inspiration, men det optimala är förstås att jobba med långsiktiga processer.

MAGNUS LINDWALL**ÅLDER:** 36**YRKE:** Docent i psykologi. Universitetslektor på psykologiska institutionen och institutionen för kost- och idrottsvetenskap.**BOSTAD:** Billdal.**FAMILJ:** Fru och en son.**INTRESSEN:** Idrott i allmänhet och fotboll i synnerhet. Har ett gott öga till Halmstad BK och italienska S.S. Lazio. Löptränar. Gillar musik och film.**AKTUELL:** Sedan i somras anlitad av Frölunda Hockey Club för att jobba med lagets gruppdynamik. I höstas kom Lindwalls senaste bok *Självkänsla – bortom populärpsykologi* ut på Studentlitteratur förlag.

Så även om Lindwalls träffar med Frölundas hockeyspelare begränsar sig till något tillfälle varje månad, uppskattar han att få jobba över en hel säsong. Och fördelarna med att emellanåt lämna den akademiska tryggheten för nedslag i den svettiga idrottsvardagen, har redan efter några månader blivit väldigt tydliga.

– Ärligt talat har jag nog själv inte varit medveten om hur mycket jag saknat att praktiskt tillämpa forskningen. Jag har varit så inne i min forskning och min undervisning, men uppdraget i Frölunda är jättekul och tillför absolut en viktig dimension. Vi behöver överlag fler erfarenheter av mer tillämpad idrottsforskning.

Att det aktiva engagemanget dröjt har kanske trots allt sin förklaring:

- DET GER INGA akademiska pluspoäng att jobba utanför huset. Den tredje uppgiften sägs ju vara viktig, men många gånger tror jag bara man tycker att det tar tid från det som anses mest centralt: forskningen och undervisningen.

Pluspoäng eller inte, Magnus Lindwall har fått en kick av sitt nya sidopuppdrag. Trots att hans forskning idag ägnas helt åt vanligt folks fysiska aktiviteter trivs han bättre än han anade i hockeymiljön.

– Och min fru Petra är en hängiven frölundait. Fast det var hon förstas redan när vi träffades.

Älskar rättvisa Sverige

– Jag föddes med segerhuva. Min mamma var övertygad om att jag var utvald till något särskilt.

Girma Berhanu har gjort en lång resa. Han kommer från fattigkvarteren i Addis Abeba men är nu docent i pedagogik. Barn som behöver särskilt stöd är hans specialitet.

STUDENTERNA PÅ Göteborgs universitet är inte direkt bortskämda med lärare från Afrika söder om Sahara.

– De brukar undra om jag är vaktmästaren och vad jag gör där. Men efter bara några minuter har de accepterat mig.

Girma Berhanu är den ende disputerade afrikanen med ursprung söder om Sahara på institutionen för pedagogik och specialpedagogik och misstänker att han den ende på hela Göteborgs universitet. Han tar emot på sitt arbetsrum, det är sen eftermiddag och han har inte hunnit äta lunch förrän nu. Enligt etiopisk tradition erbjuder han mig halva sin lunch, frukt, nötter och något att dricka.

Jag avböjer och undrar om jag i så fall är oartig.

– Inte alls, jag bor i Sverige nu, förklarar han.

Så är det. Men Girma rör sig i flera kultursfärer samtidigt. Han växte upp i Etiopien, befinner sig sedan 15 år tillbaka i den svenska universitetsvärlden men tillbringar också mycket tid i USA där stora delar av hans familj numera bor.

– Det är inte okomplicerat att få ihop de olika kulturerna, säger han.

ATT KLARLÄGGA hur olika kulturer har betydelse för våra skilda sätt att lära, tolka och tillägna oss kunskap hör till de frågor Girma mest vill värna. Framför allt forskar han om skolprestationer hos elevergrupper med särskilda behov.

Hans avhandling från 2001 handlade om etiopiska judar i Israel. Av de relativt få i gruppen som har en universitetsexamen är

det bara 15 procent som fått ett arbete inom sin profession.

– Flera faktorer spelar in. Gruppen är inte förberedd för den monokultur som råder i den israeliska skolan. Barnen kan inte hebreiska, det enda skolspråket. De är fostrade att rätta sig efter vuxnas direktiv och tar inga egna initiativ. Föräldrarna hyser stor och en aldrig ifrågasatt respekt för lärarna.

I AVHANDLINGEN skriver Girma att problemen lätt skulle kunna avhjälpas genom att till exempel tillsätta lärare med kunskap i båda kulturerna. Som ett gott exempel nämner han Sverige, som strävar efter att minska effekterna av elevernas olika kulturella, sociala och ekonomiska bakgrunder.

– Sverige har varit ett modelland när det gäller att stödja barn med olika förutsättningar.

Men det är en modell som nu är rejält hotad.

– Det är en oroande tendens att barn med bristande språkkunskaper allt oftare diagnostiseras med bokstavskombinationer. Istället skulle eleverna behöva stöd och verktyg. Trenden är ännu inte lika tydlig i Sverige som i andra europeiska länder, men pekar åt samma håll. En stor del av de elever som inte når skolans kunskapsmål har invandrarbakgrund. Det är barn från fattiga stadsdelar, där medelinkomsten är låg, arbetslösheten och den sociala ohälsan stor. Samma förhållande som råder bland de etiopiska invandrarna i Israel. Fast där är det än mer accentuerat eftersom etiopierna står längst ner på den sociala skalan.

Det är inte begåvning som saknas varken när etiopiska elever i Israel eller förtortens

elever i Sverige misslyckas, påpekar Girma. Brister finns snarare när det gäller att plocka fram begåvningen.

HAN ÄGNAR EN inte obetydlig del av sin tid med att bemöta de forskare, eller pseudoforskare, som hävdar att intelligenskillnader beror på etnisk tillhörighet. Han har precis publicerat en artikel där han med vetenskaplig metod smular sönder två skribenters argument för rasskillnader.

Girma har alltid haft ett gott mått av självtillit.

– Jag föddes med segerhuva. Jag blev den som familjen satsade på, fastän det kanske inte alls var jag som hade de bästa förutsättningarna. Jag är ett gott exempel på vad förväntningar betyder.

Familjen kom från fattigkvarteren i Addis Abeba. Även om de inte svält hade de bara råd att låta ett av de sex syskonen i skolan.

– Jag drog vinstlotten. Jag fick bokstavligen köa för det, det fanns bara plats för vart femte barn då i slutet av sextiotalet.

ETIOPEN STYRDES AV kejsaren Haile Selassie, med korrupktion och förtryck.

– Vi bodde inte långt från palatset. Jag såg honom susa fram i sin bil och jag såg lejonerna han hade på palatsetgården.

Kejsaren störtades 1974. Den nya regimen genomförde en del reformer men när diktatorn Mengistu tog makten utsattes befolkningen för ren terror. Samtidigt pågick sedan länge ett krig med Eritrea som ville bli självständigt.

Girma, som tagit universitetsexamen, hade fått arbete inom en organisation under socialministeriet i Etiopien som hjälpte funktionshindrade, äldre, föräldralösa barn samt prostituerade. Verksamheten finansierades delvis av utländska hjälporganisationer, varav ett par svenska.

– Jag var ansvarig för de externa relationerna. Det gällde att få fler donationer och jag var en riktigt bra tiggare. Under kriget kom mängder med krigsskadade, svältande och flyende människor till oss. Vi satt på en ocean av problem. Det var en omöjlig uppgift, allt kollapsade.

HAN VISAR STOLT på en bild på väggen. Där står han tillsammans med Moder Teresa.

– Henne träffade jag vid två tillfällen. Hennes organisation stödde vårt hem för hivsmittade barn. På den tiden, slutet av 1980-talet, kunde vi aldrig nämna hiv, men vi hjälpte barnen. Vi var fulla av entusiasm och tillförsikt och själv trodde jag på allvar att jag kunde förändra det etiopiska samhället.

1993 kom Girma till Göteborg som gäststudent.

– Samtidigt arbetade jag på ett grupphem i Kungälv och fick erfarenhet av barn med särskilda behov.

Kungälv har han blivit trogen sedan dess.

– Det är hemma, där trivs jag. Men mesta tiden tillbringar jag nog på min arbetsplats med att läsa, skriva, läsa, skriva.

Girma gör det mesta intensivt. Som till exempel när han tränar: En runda varje morgon innan jobbet och gym ett par kvällar i veckan. Eller när han förfäktar en idé. Han vill gärna ifrågasätta forskningen och

»Det är gud som ska stå för rättvisa, men här finns människor som handlar som gud.«

efterlyser öppnare diskussioner.

– Det är inte alltid mitt temperament passar in här, säger han och slår ut med handen för att visa att han menar institutionen, universitetet eller kanske Sverige.

– Sverige kan vara tråkigt, men å andra sidan finns här något ovärderligt: rättvisa. De första åren var jag inte så förtjust i de höga skatterna. Från Etiopien var jag van att allt hängde på familjen. Men nu inser jag fördelarna med skatt. Jag får vård när jag blir gammal, bussarna kommer i tid, blir jag arbetslös får jag arbetslöshetsunderstöd.

– En dag kom en man från facket in till mig och påpekade att jag hade för låg lön! Fantastiskt! Det är gud som ska stå för rättvisa, men här finns människor som handlar som gud.

Girmas entusiasm över det svenska samhället innebär inte att han inte ser skamfläckarna. Han har exempelvis utsatts för diskriminerande bemötande ute på gator och i offentliga miljöer.

– Jag passar mig för att gå sent hem ensam i de här kvarteren, det vore att utmana ödet. Men jag tror på mänskligheten. Människor är inte onda, bara oupplysta och säkert frustrerade. Men självklart är jag försiktig.

GIRMA KOMMER SOM de flesta etiopier från en kristen miljö. Själv räknar han sig som humanist, med ett starkt rättspatos. Han skrattar lätt åt de drömmar han en gång hade om att göra något gott för hela mänskligheten, liksom Desmond Tutu.

– Idag gör jag det jag kan på mikroplanet. Som att bekosta utbildningen för mina unga kusiner i Etiopien, alla flickor. Det är oerhört viktigt att satsa på kvinnorna i utvecklingsländerna. Det är bara så utveckling kan åstadkommas.

Segehuva – Fosterhinnan sitter kvar efter förlossningen. I folketro betydde det att barnet skulle bli framgångsrikt och ibland osårbart.

GIRMA BERHANU

YRKE: Docent vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik. Den förste (från 2003) och för tillfället den ende afrikan med ursprung söder om Sahara som är tillsvidareanställd vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

ÅLDER: 47 år.

FAMILJ: Syster med familj och pappa i Addis Abeba, syster i Finland, tre syskon med familjer i USA.

LÄSER: Förutom facklitteratur just nu Amos Oz: *En berättelse om kärlek och mörker* samt Ohran Pamuks *Istanbul*.

BAKGRUND: En av sex syskon i en fattig familj i Addis Abeba, Etiopien. Universitetsexamen i sociologi och pedagogik från universitetet i Addis Abeba. Disputerade på Göteborgs universitet 2001.

BOR: I Kungälv.

INTRESSEN: Att läsa, ofta går arbete och fritid ihop, och träffa människor.

STYRKA: Ödmjuk, generös.

SVAGHET: Hatar att städa.

RÄDD FÖR: Att såra andra.

BLIR GLAD AV: Att umgås med mina syskon och när mina texter blir accepterade.

BLIR IRRITERAD PÅ: Orättvisor.

FAVORITRÄTT: Svensk mat: lax; etiopisk: pannkakor, injera.

SENASTE FILMEN: *The Kings Speech*.

LYSSNAR HELST PÅ: Etiopisk jazz och blues med blåa toner, har alltid musik i datorn.

MOTTO: Allas rätt att inkluderas.

DET HÄR VISSTE DU INTE OM GIRMA BERHANU: Har översatt hundratals brev från etiopiska fadderbarn från amaringa till engelska och svenska.

FACKFÖRBUNDET ST SEKTIONEN VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

EN ARBETSPLATS - EN FACKFÖRENING

ST arbetar för att alla på arbetsplatsen, oberoende av utbildning, befattning och arbetsuppgifter samlas i en fackförening. Alla anställda har intresse av goda arbetsförhållanden och om alla arbetar efter samma mål blir det lättare att få igenom krav och få gehör för förslag och idéer. Att vara många ger tyngd bakom kraven och argumenten.

VÅR VISION

är att ST skall vara ett stöd för medlemmarnas individuella utveckling och vara arbetsplatsfacket för alla.

Den omfattande **OMORGANISATION** som pågår på flera av våra arbetsplatser påverkar arbetsmiljön. Det är därför viktigt att du kontakter ditt arbetsmiljöombud AMO, ditt lokala arbetsplatsombud AO eller oss direkt om det är något du tycker behöver diskuteras.

ANSVARET FÖR ARBETSMILJÖN

vilar i första hand på arbetsgivaren, men alla på arbetsplatsen måste hjälpas åt att se till att reglerna följs. Varje anställd har ett eget ansvar för att problem på jobbet blir lösta. Arbetsmiljö är en fråga om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare.

ORGANISERA DIG FACKLIGT!

Att vara fackligt organiserad innebär en starkare ställning för dig som individ på arbetsplatsen. Om du är medlem i ST kommer dina fackliga representanter att göra sitt yttersta för att förbättra din lön, arbetssituation och anställningsvillkor. Medlemmar har också förmåner i form av försäkringar, rådgivning, förhandlingshjälp och mycket annat. Din position är mycket svagare om du är oorganiserad, eller organiserad i

en fackförening som inte är verksam på Göteborgs universitet. Så tveka inte att ansluta dig till ST – fackförbundet för alla på arbetsplatsen.

Vi ser fram emot vårterminens **MEDLEMSDIALOGER** på Humanistiska, Samhällsvetenskapliga och IT-fakulteterna.

KALENDARIUM

7/3 Årsmöte

läs mer info på www.ST.org/gu

TESTA OSS! Enklaste sättet att bli medlem är att Sms:a **MEDLEM** till 71370 eller gå in på vår hemsida och fylla i medlemsansökan www.st.org/om-st/bli-medlem där kan du även läsa mer om ditt medlemskap och se vad styrelsen engagerar sig i www.st.org/gu

Den ultimata verklighetsflykten

Det finns de som menar att datorspel är orsak till allsköns elände, som våldsamma ungdomar och överviktiga barn. Och så finns det de som istället anser att datorspel är utvecklande med stora, ännu oanade pedagogiska möjligheter. Och så finns det Jonas Linderoth och Staffan Björk.

FÖR BARA ETT decennium sedan var datorspel något man mest associerade med barn och ungdomar. Idag är det inte bara så att allt fler människor spelar; har man bara en mobiltelefon kan man också spela överallt, exempelvis på busshållplatsen eller i snabbköpskän.

– Medelåldern för datorspelare i USA är cirka 35 år och antalet spelande kvinnor i åldrarna 18–45 är större än antalet spelande tonårspojkar, förklarar Staffan Björk. Det som hänt på senare tid är att istället för att sluta spela när man blivit vuxen, fortsätter man hela livet. Därför går medelåldern oavbrutet upp.

Eftersom spel blivit en del av väldigt många människors vardag har det också blivit ett nytt och spännande forskningsfält. Men det är fortfarande ett område som

saknar ordentlig terminologi. Det råder till och med delade meningar om vad spel egentligen är för något. Kan det jämföras med film? Eller är det ett nytt medium, som tv eller radio?

– Att spel skulle vara ett medium är en missuppfattning, det är ju datorn eller mobilen som är mediet man spelar spel på, påpekar Jonas Linderoth. Däremot har förstås filmvetare rätt i att det ofta finns en berättelse i spelen som kanske kan analyseras med filmvetenskaplig teori. Men gör man så missar man en viktig poäng. Även om spel kan vara berättande är en narrativ upplevelse sällan huvudsyftet med dem. Istället handlar de flesta spel om att lära sig hantera ett regelsystem. Spelupplevelsen är därför snarare besläktad med sport än med medieupplevelser. Den som tvivlar på det kan ju lyssna på sonen som skriker ”Yees!”

när han klarat ett svårt moment eller dottern som argt kastar kontrollen i golvet när hon misslyckats.

– Ett exempel på ett spel som kan betraktas som fullt är Minecraft, påpekar Staffan Björk. Att det är så enkelt grafiskt hindrar dock inte att det blivit populärt och sålts i över 4 miljoner exemplar.

Att spela spel är knappast heller något nytt.

– Tvärtom, spelat har vi säkert gjort hur länge som helst, exempelvis har man hittat spel i gamla egyptiska gravar, påpekar Staffan Björk. Men det är först de senaste 30–40 åren som spel har blivit föremål för forskning. Det hänger samman med datorspelens utveckling, men vi spelforskare ägnar oss egentligen åt alla sorters spel. För det som är så spännande är att samtidigt som datorspelsbranschen exploderat har intresset för gamla hederliga brädspel också nått nya rekord. Borta är den tid då familjen bara samlades kring ett Algaspel på julaf-ton, nu spelas det jämt.

FÖR OCKSÅ BRÄDSPELEN har blivit mer sofistikerade och intressanta.

– Risk och Monopol är ganska dåliga spel jämfört med exempelvis Settlers of Catan, påpekar Jonas Linderoth. Spel är helt enkelt den ultimata verklighetsflykten, eller rät-

tare sagt flykten ifrån vardagen. Man går in i en mikrovärld där bestämda explicita regler gäller, och kan glömma tid och rum.

Spelvärlden kan dock vara både grym och våldsam. Blodet sprutar, folk ligger döda överallt, det gäller att skjuta på allt som rör sig.

– För tio år sedan lanserades ett datorspel som hette Death race där man fick poäng för varje person man körde på, förklarar Staffan Björk. Det låter ju inget vidare. Å andra sidan var det ett svartvitt spel med streckgubbar som dog, och det var ju inte så hemskt. Men återigen, varför skulle det vara okej att döda stiliserade gubbar, det är väl våld det med?

De våldsamma spelen har startat en debatt i medierna om att spel kan vara farliga och kanske till och med skapa empatilösa ungdomar. Men varken Staffan Björk eller Jonas Linderoth håller med om det.

- FORSKARE SOM resonerar så menar att enskilda upplevelser som en människa har, exempelvis av att skjuta ner en figur i ett spel, leder till processer i hjärnan som gör att han eller hon senare kan reagera på samma sätt, och exempelvis skjuta någon också i verkliga livet, förklarar Jonas Linderoth. Mot det resonemanget brukar jag ställa en teori som kallas ekologisk psykologi. Den innebär att alla upplevelser man har hänger samman och skapar en helhet. När du spelar riskerar du aldrig att missta spelsituationen för verkliga livet eftersom kroppen hela tiden plockar upp information "runt" spelen som säger att detta bara är på låtsas: du sitter i en stol, har hörlurar på, måste trycka på en kontroll och så vidare. Du kanske lever dig in i spelet, pulsen går upp, du skriker av rädsla, men du vet ändå hela tiden att du faktiskt inte befinner dig i riktig fara.

Spel handlar istället om att utnyttja handlingserbjudanden, så kallade affordances.

– Ta Portal som exempel, föreslår Jonas Linderoth. Det är ett spel som går ut på att göra portaler för att ta sig mellan olika rum, något som förstås inte finns i vår vardagliga verklighet. För att klara spelet måste du börja tänka i portaler, se de handlingsmöjligheter just detta spel ger. Det är så alla spel fungerar, det handlar om att följa vissa regler och se vad som händer då. Men så gör vi faktiskt också i vardagslivet. När du går ut och letar efter kantareller på hösten anpassar du din varseblivning efter svampjakten och ser på världen på ett helt annat sätt än om du är ute för att jogga.

DREAMHACK KALLAS VÄRLDENS största datorspelsfestival som två gånger om året arrangeras på Elmia i Jönköping. Dit kommer cirka 12 000 ungdomar för att spela.

– Trots att så många ungdomar träffas under ett par dagar är det ett väldigt stillsamt arrangemang där det knappt förekommer något fylleri, droger eller bråk, påpekar Staffan Björk. Man kan förstås undra varför ungdomarna tycker att det är så spännande med en festival, de kan ju lika gärna spela hemma. Men det finns en social dimension även i datorspelandet och

FOTO: JOHAN WINGBORG

Också intresset för gamla hederliga brädspel har nått nya rekord, berättar Staffan Björk (till vänster) och Jonas Linderoth.

många tycker det är roligt att träffas. Också Sveriges största ungdomsförbund, Sverok, med 190 000 medlemmar, består av fredliga personer som älskar att umgås kring olika sorters spel.

MEN OM SPEL inte leder till empatilöshet, innebär det då att man ska acceptera våld, stereotypa könsroller och machokultur, som det trots allt finns gott om i spelvärlden? Och är det inte ett problem att barn sitter vid datorn hela dagarna istället för att vara ute och leka?

– Självklart måste man vara kritisk, men ideologisk och psykologisk påverkan är två olika saker, menar Jonas Linderoth. Jag vill inte att mina barn spelar spel som idealiserar militären, men det är för att jag ogillar den typen av värderingar, inte för att jag är orolig för att de ska bli empatistörda. Och visst är det ett problem att moderna föräldrar har så svårt att sätta gränser: tycker de att barnen spelar för mycket så gör de antagligen det. Men vi kan inte bara förbjuda allt som är spännande, cyniskt eller har svärta. För då hamnar vi till slut i en kultur som bara tillåter Teletubbies och det skulle nog vara ganska outhärdligt.

Samtidigt som Jonas Linderoth och Staffan Björk inte tror att datorspel är särskilt farliga tror de inte att de är så värst nyttiga heller.

– Spel kan förstås lära barn att exempelvis följa regler, vänta på sin tur, bråka utan att slåss, hushålla med resurser och så vidare, menar Staffan Björk. Men det gäller alla spel, inte specifikt datorspel. Och det är möjligt att ungdomar kan bli bättre på engelska eller historia genom att spela Civilization. Men spelet tar kanske 20 timmar, om de istället hade använt den tiden till att studera hade de förstås lärt sig mycket mer.

– Det som kallas transfer, alltså att kunna överföra sådant man lärt sig i en kontext, exempelvis i ett spel, till en annan kontext, exempelvis i verkliga livet, är svårt till och med när man strävar efter det, påpekar Jonas Linderoth. Att tro att barn skulle lära sig en massa så där utan att tänka på det medan de spelar, nja, det finns det inte

»Men vi kan inte bara förbjuda allt som är spännande, cyniskt eller har svärta«

JONAS LINDEROTH

mycket som talar för. Spel är oslagbara som verklighetsflykt men ganska usla som läromedel.

MEN SPEL SKULLE ändå kunna vara nyttiga, just för att de uppmuntrar till lekfullhet, påpekar Staffan Björk.

– En av mina favoriter när det gäller så kallade serious games är Top secret dance off. Det är till för att hjälpa personer som inte vågar dansa offentligt och innebär att man filmar exempelvis sina fötter som rör sig till musik eller hur man dansar vid ett övergångsställe på natten. Så lägger man ut filmen och låter personer med högre level godkänna dansen. I bästa fall leder det till att hämningarna släpper och man vågar dansa på riktigt. Men även om det inte gör det har man i alla fall haft roligt en liten stund. Många människor kan nog också uppfatta vissa verkliga situationer som ett spel: skattespelet skulle då gå ut på att deklarerera på ett smart sätt och betygsspelet, som möjligen en del studenter ägnar sig åt, handlar om att klura ut hur man får så höga poäng som möjligt. Frågan är då om det är omoraliskt att se på verkligheten som ett spel eller om spelarna istället visar på brister i våra system som borde åtgärdas?

Än så länge finns ingen institution för spelvetenskap i Sverige.

– Men det är förhoppningsvis bara en tidsfråga, säger Jonas Linderoth. Spel borde kunna studeras på sina egna villkor, precis som litteratur-, konst- eller filmvetenskap. Och det finns god spelvetenskaplig kompetens vid GU, dessvärre är den utspridd på olika fakulteter.

– Fast vi måste, precis som inom alla andra vetenskapsområden, hitta en bra terminologi, påpekar Staffan Björk. För det är irriterande svårt att samarbeta om man inte har gemensamma begrepp för det man menar.

DATORSPEL

Jonas Linderoth är docent vid institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande samt medlem av LinCS, en stark forskningsmiljö som drivs med stöd från Vetenskapsrådet. Han är bland annat redaktör för boken *Datorspelans dynamik: lekar och roller i en digital kultur* (Studentlitteratur). I boken medverkar också Staffan Björk, docent vid institutionen för tillämpad informationsteknologi.

LITEN ORDLISTA

Serious games: spel som används för någon form av utbildning eller kompetensutveckling.

Pervasive/ubiquitous games: spel som går att spela överallt, exempelvis på mobilen.

Gameplay: det sätt spelare interagerar med spelet på.

Affordance: de handlingsmöjligheter man har i en miljö, exempelvis i ett spel.

Staffan och Jonas Julklappstips:

Datorspel: Heavy Rain, LA Noir, Portal 1 och 2, Left 4 dead, Skyrim

Brädspel: Puerto Rico, Pandemic, 7 Wonders

HUMANEKOLOG PÅ KRIGSSTIGEN

Under hösten var Joan Martinez-Alier gästprofessor vid institutionen för globala studier. Han är en av världens mest kända humanekologer som fortsätter att läsa, skriva och undervisa trots sina 72 år.

Ett mer hållbart samhälle. Det måste vara möjligt, menar den internationellt kände forskaren Joan Martinez-Alier, vars arbete kretsar kring ekologisk ekonomi och miljöekonomi.

DE EKONOMISKA KRISERNA kan förändra våra invanda mönster när det gäller hur vi använder energi och material, svarar Joan Martinez-Alier på frågan om hur han tror att de pågående kriserna i Europa och USA påverkar vårt ekologiska tänkande.

Under hösten är han gästprofessor i humanekologi på institutionen för globala studier. Han är inbjuden för att tala om skillnaden mellan ekologisk ekonomi och miljöekonomi, fördelning av världens resurser och vilka konflikter som uppstår i samband med detta. Han talar också om de fattigas kamp för en bättre miljö och hur vi bör bli mer medvetna om hur vi kan få ett mer hållbart samhälle.

JOAN MARTINEZ-ALIERS dörr står öppen. När han tittar upp från datorskärmen känner jag mig genast välkommen och vårt samtal är igång. Han berättar att han arbetar mycket.

– Jag läser, skriver och undervisar hela tiden. Det är som en slutspurt och med mina 72 år hoppas jag kunna fortsätta fem, tio år till.

Han blir lite självkritisk och säger att han borde lyssna mer än prata och tillbringa mer tid med barnbarnen som han har i London och Barcelona. Joan är född i Spanien men har bott i många länder, främst i Storbritannien men också i Latinamerika och Indien. Lusten att lära sig nya saker och att vara aktiv finns där ständigt. Han är flitigt anlitad runt omkring i världen. Debatter, konferenser, föreläsningar, artikel- och bokutgivning, och så har han sin professur i ekonomi och ekonomisk historia på Autonomous University of Barcelona i Katalonien sedan 1975. Han sitter också med i redaktionen för den internationella vetenskapstidskriften *Ecological Economics*.

– Jag arbetar också på Institute for

Environmental Science and Technology (ICTA), ett institut för miljövetenskap och teknologi, på universitetet i Barcelona. Där har jag tio doktorander som ständigt skriver artiklar till vetenskapliga tidskrifter. En stor del av mitt arbete är att stötta dem och pusha dem framåt. Men jag reser också runt mycket i världen – förlåt, jag bidrar till utsläppen. Jag arbetar med många miljöaktivister i flera länder, de vet vad som är på gång. Nyligen var jag i Mexiko och i Colombia, där lärde jag mig om gruvkonflikter och om nya dammar som byggs. Utvinningen av kol och guld i Colombia är fruktansvärd. Folk klagar och några dödas. Vi i de importerande länderna lider av "consumer blindness" och vet inte vilka de sociala och miljökostnaderna blir av de varor vi importerar.

– Jag är väldigt intresserad av att debattera "degrowth" i rika länder, säger han. Degrowth är ett begrepp som brukar översättas med "nerväxt" och som står för en jämlik nedtrappning av produktion och konsumtion.

Förra året deltog han i en stor konferens i Barcelona i ämnet "ekonomisk nerväxt för ekologisk hållbarhet och social jämlikhet" tillsammans med författare som Serge Latouche i Frankrike, Herman Daley, USA, och Tim Jackson i Storbritannien. I Sverige finns Christer Sanne och Kenneth Hermele som skriver om nolltillväxt.

– Även här i Göteborg har jag mött människor som delar detta synsätt. Härromdagen gav Stellan Tengroth mig en liten bok på svenska som heter *Tillväxt till döds*, när han kom till en av mina öppna föreläsningar. Tyvärr kan jag ingen svenska men det var en fin gest.

DET ÄR INTE första gången Joan Martinez-Alier är i Sverige. Han berättar att den ekologiska ekonomin, som är ett tvärvetenskapligt förhållningssätt, föddes delvis i Sverige med Anne-Mari Jansson på Stockholms universitet, Carl Folke och Karl-Erik Eriksson på Chalmers. Det har blivit många resor till och från under åren.

– Jag är intresserad av Sverige och skulle gärna vilja veta mer om miljörelsen och utvecklingen av den sociala välfärden. Ett besök minns jag speciellt. Det var i samband med ett möte för ekologiska ekonomer tio dagar efter Tjernobylnkatastrofen i maj 1986, det var vackert väder och solen sken men korna hölls inomhus.

DENNA GÅNG är det föreläsningar och en doktorandkurs som står på agendan.

– Senast jag var i Göteborg, 1991, hann jag med en del turistande, men hamnen har jag inte hunnit se så mycket av så den får jag titta närmare på en annan gång. När jag är på resande fot arbetar och läser jag mest. Just nu håller jag även på med att skriva färdigt en bok om förhållandet mellan energiproduktion och energiförbrukning.

Han har även ett samarbete med professor Alf Hornborg vid Lunds universitet, som är en av parterna i ett stort forskningsprojekt som håller på att

starta upp och som heter EJOLT (Environmental Justice Organizations, Liabilities and Trade). Projektet går ut på att inventera konflikter i resursutvinning och avfallshantering och det kommer att pågå till 2015.

Han tittar på mitt halsband som har formen av en sjöhäst och jag tänker genast att detta kanske är ett smycke som producerats i en oekologisk kedja, men Joan lugnar mig och säger att genom att bära det riktar jag fokus på ett utrotningshotat djur. Det är hur vi tänker och diskuterar kring frågor som miljö och våra gemensamma resurser, som kan få oss att förändra vår syn. Hur vi sprider kunskap och informerar varandra. Frågor kring ekologisk ekonomi, human ekologi, måste bli mainstream, säger han. Det gäller frågor som: Vem äger luften där allt överskott av koldioxid släpps ut? Är de ekologiska värdena endast giltiga ifall de översätts till ekonomiska termer eller har biomassa och biologisk mångfald ett egenvärde? Han använder sociala medier för att nå ut och flera av hans intervjuer finns på Youtube. Han har också en Facebooksida men har ännu inte öppnat ett konto på Twitter.

– Inom den moderna matindustrin används mer och mer energi när vi producerar och transporterar mat. Om alla människors basbehov är täckta så behöver vi inte öka konsumtionen. Det är den här typen av frågor vi inom den human-ekologiska gruppen på globala studier diskuterar.

NÄR JAG SENARE träffar lärare och studenter på institutionen berättar de hur givande och inspirerande det är att få höra och träffa Joan Martinez-Alier. De menar att han sätter ord på vad de tänkt och reder ut begrepp de hört om. Här talas om en tranströmersk aspekt på humanekologins vindlingar, ett sätt att få det outgrundliga och outtalade stort, tydligt och begripligt.

På väg ut ur hans arbetsrum vänder jag mig om och ställer frågan jag känner att jag måste få ställa, den om han tror att jorden kan räddas?

– Ja, det är jag övertygad om, svarar han. Med de orden går jag hoppfullt vidare. Joan fortsätter arbeta vid sin dator.

JOAN MARTINEZ-ALIER

AKTUELL: Gästprofessor på humanekologi, institutionen för globala studier

ÄMNEN: Nerväxt, ekologisk ekonomi, politisk ekonomi, miljövärdshistoria

ARBETSPLATS: Autonomous University of Barcelona i Katalonien

ÅLDER: 72 år

BOR: Barcelona

FAMILJ: Skild, tre barn

SENAST LÄSTA BOK: *Maria* av Jorge Isaacs

SENASTE FILMEN: *Sucumbios, tierra sin mal* (dokumentärfilm)

DEN HÄR MUSIKEN LYSSNAR JAG MEST PÅ: Bachs cellosonater

FAVORITMAT: Paella (med quinoa)

MOTTON: "Libertas perfundet omnia luce". "Plus est en vous". (Friheten sprider ljus åt alla. Det finns mer i dig.)

Nedläggning hotar studentradion

Göteborgs universitet drar tillbaka sitt stöd på 330 000 kronor till studentradion K103, som funnits sedan 1979.

– Just nu jagar vi pengar för fullt, bland annat hos kårerna, kommunen och näringslivet, berättar stationschef Eva Gustavsson. Men eftersom vi bara har två månader på oss och de flesta verksamheter redan har bestämt sina budgetar, finns risk att vi inte kommer att ha särskilt mycket pengar efter nyår. Då hotar nedläggning.

Mats Edvardsson, chef för Studentavdelningen, menar att GU inte kan finansiera hur mycket som helst.

– Universitetet har väsentligt ökat sitt stöd till studenterna på senare år. Merparten går till kårerna för att de ska kunna arbeta med studentbevakning. Vi stöder också Spionen som har stor spridning bland studenterna. Men studentradion måste tänka brett och försöka hitta fler finansörer.

20 miljoner kronor

Så mycket ska Gemensamma förvaltningen (GF) spara nästa år. Det nya löneavtalet står för cirka 10 miljoner kronor. GF får alltså ingen kompensation för löneökningar eller för nya satsningar, som exempelvis GUDOK och servicecenter. I övrigt handlar det om besparingar och effektiviseringar inom flera områden.

– Alla avdelningar har fått se om sina hus. Ledningen har satt ett tak på hur mycket som får gå till Gemensamma förvaltningen och Universitetsbiblioteket, vilket innebär en bromsning av kostnaderna, säger ekonomidirektör Lars Nilsson.

Den senaste prognosen pekar på att Göteborgs universitet kommer att få cirka 50 miljoner kronor i överskott i år.

Värdefulla råd!

Under Global Week arrangerade UB ett seminarium med Springer, ett av världens största förlag för vetenskapliga tidskrifter. Ämnena som diskuterades var hur du publicerar din artikel i en vetenskaplig tidskrift och hur du publicerar open access.

Först ut var Robert K Doe, redaktör på Springer, som gav ett antal handfasta råd om vad man bör tänka på för att få sin artikel antagen av deras förlag. Redan innan man skrivit färdigt sin artikel bör man ha läst den aktuella tidskriftens produktbeskrivning, syfte och inriktning.

Nästa ämne handlade om open access-publicering, vilket gör en artikel generellt synligare jämfört med vanlig publicering.

Har du några frågor om publicering och open access, kontakta teamet för Publicering och bibliometri, e-post: gup@ub.gu.se.

GU Journalen besökte i november ett av GU:s partneruniversitet i Sydafrika, Stellenbosch University. Ett universitet som Göteborgs universitet gärna vill utveckla samarbetet med.

Universitetet som vill sprida hopp

Förr uppfattades Stellenbosch University som ett gammalt apartheid-universitet – visserligen framgångsrikt, men traditionellt och konservativt. Nu talar alla om universitetet som vill sprida hopp och bidra till en bättre värld.

DEN 21 JULI 2010 lanserades Hope Project, som skulle sätta Stellenbosch University på kartan som ett framstående lärosäte som genom sin forskning hjälper till att lösa några av Afrikas mest akuta problem. Förberedelserna hade pågått i drygt två år.

Det hela startade 2007 i och med utnämningen av professor Russel Botman, den förste svarta rektorn någonsin vid universitetet. Som teolog hade han studerat den brasilianske pedagogen Paulo Freire och inspirerats av hans befrielsepedagogik om hur mänsklig frigörelse kan uppnås genom praktiskt och teoretiskt inhämtande av kunskaper. Pedagogiken leder till insikter om det förtryck man är utsatt för och, inte minst, hur man kommer ur det.

Högst upp i administrationsbyggnaden träffar vi Arnold van Zyl, vicerektor för forskning, som varit i Göteborg flera gånger. Han förklarar att Hope Project går ut på att hjälpa människor att överbygga ”en inlärd hjälplöshet”, att se vad som är möjligt istället för att fastna i en attityd som förlamar deras handlande.

– Det är alltid någon annans fel. Antingen skyller man på apartheids arv eller på den nuvarande politiska situationen. Men hur kan vi tillsammans skapa ett bättre Sydafrika? Vi akademiker måste tänka nytt, våga bryta gamla mönster. Frågan är hur vi använder den kunskapen bäst för att kunna generera ny kunskap som förändrar människors liv till det bättre, så att vi kan ingjuta hopp. Forskningen måste svara mot behoven i samhället.

”Vetenskap i samhällets tjänst” har blivit universitetets motto. Hopp-konceptet är en

vägledande princip för forskning, utbildning och samverkan med samhället. Hela filosofin bygger på att hopp ska leda till förändring.

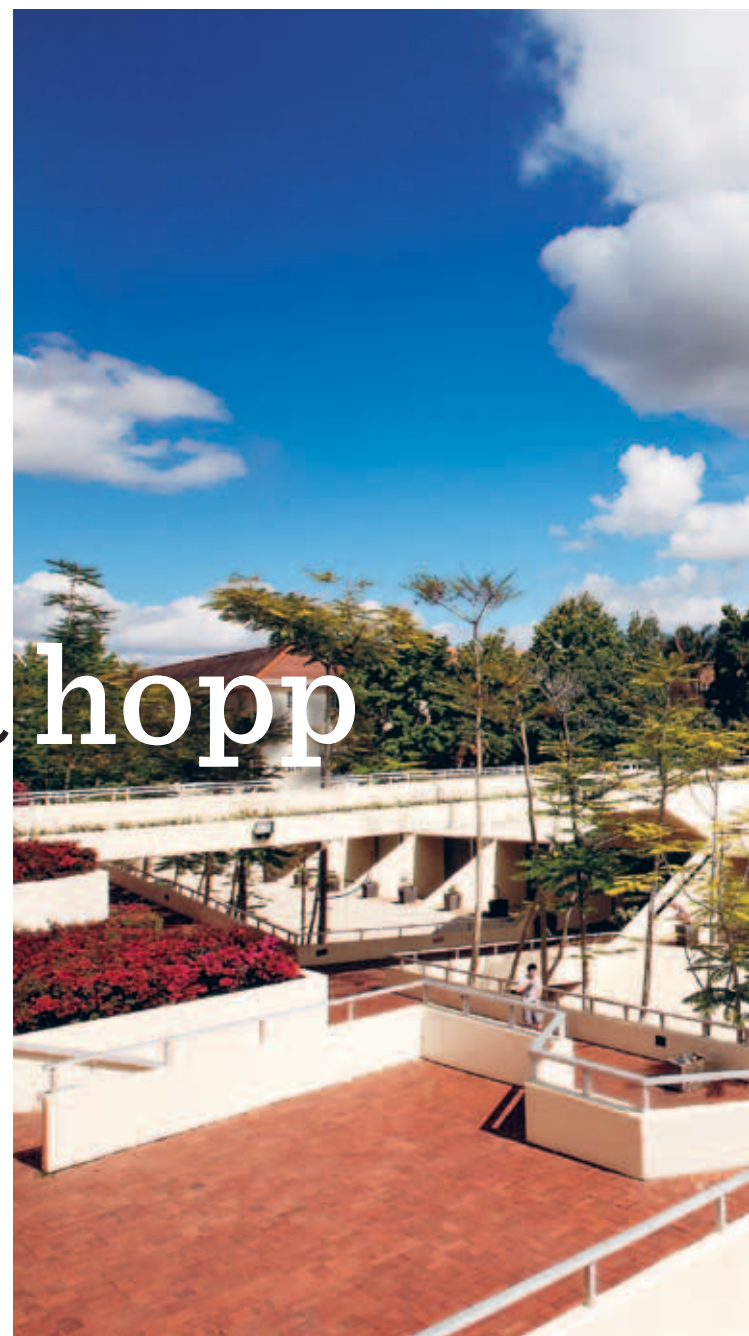
Genom att satsa på utbildning får människor makt att frigöra sig själva från rädsla och fördomar, menar Arnold van Zyl, som framhåller att universitetet har ett ansvar och en skyldighet att forska, att föra ut kunskapen genom undervisning och, inte minst, att använda kunskapen för att utveckla samhället.

VI GÅR VIDARE och träffar kommunikationschef Mohamed Shaikh, som är rektors rådgivare. Han var i mitten av 1980-talet den förste färgade studenten som antogs till journalistutbildningen under apartheidtidens rasistiska utbildningssystem. Han har varit djupt involverad i alla steg i omvandlingen av universitetet.

– Frågan är hur man förändrar bilden av ett starkt och framgångsrikt universitet som inte upplevs som angeläget av den stora majoriteten av befolkningen. Det var ett universitet med en tudelad personlighet. Det gällde att gå från framgång till betydelse och bidra till att lösa problem i samhället. Ja, det var en enorm utmaning, säger Mohamed Shaikh.

Ledningen valde att satsa på fem teman utifrån FN:s millenniemål, där universitetet kunde göra störst skillnad när det gäller behoven i södra Afrika: utrota fattigdom, främja mänsklig värdighet och hälsa, utveckla demokrati och mänskliga rättigheter, säkra fred och säkerhet samt bidra till en hållbar miljö.

DÄREFTER VAR DET dags för en stor utlysning, där man sökte projekt som bäst kunde svara mot dessa mål. Ledningen satsade närmare 270 miljoner kronor. I en gallringsprocess valdes senare 22 projekt ut som fick finansiering i tre år, med krav på att de skulle vara självförsörjande de sista två åren.

På så vis fick rektor med sig akademierna på tåget, berättar Mohamed Shaikh, som medger att det hela låter positivt och idealistiskt, men i själva verket var det en satsning som möttes med skepticism. Många undrade om universitetet nu skulle förvandlas till en välgörenhetsorganisation.

- MEN MENINGEN med Hope Project var aldrig att all forskning skulle passa in i den profilen, utan att få igång en mångvetenskaplig satsning där forskare från olika discipliner kommer samman för att presentera lösningar på problem. Men det handlade också om att förändra den traditionella bilden och att stärka universitetets position internationellt.

Samtidigt iscensattes en gigantisk insamlingskampanj, med målet att få in 1,5 miljarder kronor till och med 2015 – den största kampanjen någonsin bland afrikanska universitet.

– Vi behöver investeringar för att Hope Project ska leva vidare. Det är helt nödvändigt om vi ska kunna rekrytera de bästa forskarna och de bästa studenterna.

Mohamed Shaikh är chef för avdelningen kommunikation och samverkan och sitter dessutom i rektors ledningsgrupp

Universitetets mest kända plats är JS Marais torget, som är uppkallat efter universitetets stora donator, Jannie Marais. Det kallas också för Röda torget och är den stora samlingspunkten för studenter. Här ligger JS Gericke Library som är det enda biblioteket i Sydafrika som ligger helt under mark.

Dessutom innebär det fler stipendier till studenter som kommer från fattiga och studieovana miljöer.

Efter att ha jobbat i det tysta i två år lanserades Hope Project i juli 2010 för allmänheten. Hela projektet backades upp med broschyrer, tidningar och hemsidor. Ett och ett halvt år senare visar alla mätningar att det har varit en framgångsrik satsning som förändrat bilden av universitetet, menar Mohamed Shaikh.

- **ALLT TYDER PÅ** att vi har lyckats. Vi har fått ett väldigt stort och positivt genomslag i pressen. Vi har förändrat diskussionen om universitetet, numera talar alla om oss som universitetet som sprider hopp.

Enligt Mohamed Shaikh var den största utmaningen att skapa en profil som både var lätt att ta till sig och trovärdig. Budskapet var "hopp", vilket kunde anpassas och tolkas på många olika sätt. Och upprepas hur många gånger som helst.

- Branding handlar vanligtvis om att formulera tjugiga och storslagna slogans som man använder i all kommunikation och

marknadsföring, men vi valde att gå en helt annan väg. Människor tror inte på sådana budskap utan det måste bottna i verklighet och ha en reell effekt på universitetets roll i samhället. Det är klart att vi har haft problem i det förflutna men vi koncentrerar oss på framtiden: Hur vi kan skapa en bättre värld och hur vi kan ingjuta hopp?

»Vi har förändrat diskussionen om universitetet.«

MOHAMED SHAIKH

Arnold van Zyl är vicerektor för forskning vid Stellenbosch University.

STELLENBOSCH UNIVERSITY

• Stellenbosch University, fem mil öster om Kapstaden, ligger vackert vid foten av höga berg och omgivet av grönskande vingårdar.

• Stellenbosch är en liten stad (60 000 invånare) som nästan helt domineras av universitetet och studentlivet, på ungefär samma sätt som Lund. Staden är känd för alla ekarna, som planterades av holländarna på 1600-talet, vilket har gett orten dess smeknamn: Ekstaden. De flesta byggnader är vitkalkade och i en typisk cape-holländsk arkitektur.

• Stellenbosch University rankas som ett av Sydafrikas bästa universitet - kanske det främsta forskningsuniversitetet på den afrikanska kontinenten.

• Stellenbosch University var ursprungligen ett universitet för den vita, afrikaanstalande delen av befolkningen. Det blev formellt ett universitet 1918 men grundades för mer än 150 år sedan. Universitetet är brett och täcker alla stora vetenskapsområden, med totalt tio fakulteter fördelade på fem campusområden. Det stora campusområdet ligger i mitt i staden.

Antal studenter: 28 000. Studenterna kallas för "maties" (uttalas "maatis"). Väldigt många, 10 000, läser forskarutbildning. Hälften av de nyantagna forskarstudenterna är svarta.

Studentprofil: 67 % vita, 16 % färgade, 15 % svarta och 2% indier. Målet är att öka andelen svarta studenter, vilket bland annat sker genom kvotering.

Språk: Utan tvekan den fråga som väcker känslor och mest debatt. Undervisning sker på både afrikaans och engelska. Enligt den nya språkpolitiken, som reviderades förra året, ska studenter kunna välja mellan afrikaans och engelska eller både och. Lite drygt hälften av studenterna på grundnivå har afrikaans som modersmål. På avancerad nivå är det i stort sett bara engelska som gäller.

Antal anställda: 2 800

Internationella studenter:

Totalt 3 650, från 100 länder. 57 procent kommer från andra afrikanska länder (framför allt Namibia, Zimbabwe och Nigeria). Majoriteten av de utländska studenterna läser på avancerad nivå eller forskarutbildning. Andelen utländska studenter ökar med 10-15 procent årligen.

Universitetet har drygt 1 200 studenter som läser kortare perioder, 3-6 månader. Cirka 1 300 är utbytesstudenter, varav de flesta kommer från Tyskland, Holland och USA. Göteborgs universitet skickar två till tre studenter per år till Stellenbosch, men hittills har ingen sydafrikansk student kommit till GU. För att komma till rätta med den stora obalansen uppmanas partneruniversiteten att subventionera kostnaderna för gäststudenter.

Enkel teknik. Forskarassistenten Michéle de Kwaadsteniet och professor Eugene Cloete visar maskinen som väver nanofiber på filter. Forskarlaget har utvecklat ett filter som passar halsen på en flaska, som filtrerar kemikalier och dödar bakterier. Filtret är en kombination av nanofiber, biocider och aktiverat kol.

Nanofilter som räddar liv

En grupp forskare vid Stellenbosch University har utvecklat ett filter som kan rena förorenat vatten direkt från flaskan. Uppfinningen, som har blivit en världsnghet, kom i rätt tid och passade helt in i Hope Project. Det blev också en lyckosam start för Stellenbosch University Water Institute.

EN AV LANDETS LEDANDE vattenforskare, mikrobiologen Eugene Cloete, blev dekan för Naturvetenskapliga fakulteten 2009. Vi träffas på hans kontor varifrån man har utsikt över Röda torget och biblioteket, denna gråa men milda försommardag i november. Vi ber honom berätta hela historien från början. Det har han inget emot, trots att han har blivit intervjuad otaliga gånger, bland annat av BBC, Euronews och CNN. Vi har en timme på oss, sedan har han ett möte med investerare.

Eugene Cloete nämner att det var en serie tillfälligheter som låg bakom uppfinningen. Redan första veckan när han gick en rundtur på fakulteten kom han i kontakt

med en kemists arbete om nanofiber som väckte hans nyfikenhet. Självt höll han på med forskning om enzymer för att hämma tillväxten av slam som samlas på våta ytor, vilket är ett stort problem inom industrin.

– När jag såg nanofibret tänkte jag att man skulle kunna göra membran av nanofiber och varför inte införliva enzymerna i fibrerna? Plötsligt kom jag på att man kunde kombinera båda teknikerna.

Den andra avgörande händelsen var när två nydisputerade mikrobiologer, Michéle de Kwaadsteniet och Marelize Botes, kom förbi hans kontor och frågade om han hade några tjänster att erbjuda.

– Jag kunde knappt tro att det var sant, en hade till och med jobbat med nanofiber. Jag anställde dem på fläcken. När vi började genomföra tester i laboratoriet med små filter – i storleken tefilter – såg vi att det var väldigt effektivt.

Påsen är tillverkad av nanofiber och behandlas med biocider, som dödar bakterier; dessutom tillsätts aktivt kol som avlägsnar kemikalier.

– Det jag visste sedan tidigare var att om

WATER INSTITUTE

År 2010 bildade Eugene Cloete Stellenbosch University Water Institute, som är en paraplyorganisation inom Hope Project. Ambitionen är att ta sig an de stora utmaningar som rör vattenförsörjning i södra Afrika. Ett antal forskningsområden har initierats utifrån olika teman. Institutet samlar forskare från 6 fakulteter och 17 institutioner som alla sysslar med vatten utifrån olika discipliner. Totalt 56 forskare studenter är knutna till institutet. Det finns planer på ett utvidgat samarbete med Göteborgs universitet.

inte människor på plats själva får möjlighet att ta ansvar för sin egen vattenförsörjning, skulle det aldrig fungera.

BRISTEN PÅ RENT VATTEN är ett av de stora hälsoproblemen i världen. Omkring 1,2 miljarder människor på jorden, varav 450 miljoner i Afrika, har inte tillgång till rent dricksvatten. Bara i Sydafrika handlar det om 10 miljoner människor. Vart femte barn i Afrika dör före fem års ålder av vattenrelaterade sjukdomar.

Patentet ägs av universitetet, licensen har sålts till ett sydafrikanskt företag som ska tillverka filtret och plastflaskorna massproduceras av ett kinesiskt företag. Det har gått snabbt sedan idén utvecklades i oktober 2009. Drygt två år senare är det dags för kommersialisering i stor skala.

Han berättar stolt att den amerikanska tidskriften Scientific American listade uppfinningen som en av de tio världsomvälvande idéerna 2010.

– Det vi har gjort är helt nytt och öppnar för nya möjligheter för forskningen, berättar Eugene Cloete som nu arbetar vidare med andra applikationer, varav det viktigaste är rening av havsvatten.

– Vi har redan tagit fram partiklar som kan rena havsvattnet från salt. Jag tror att vi når ett genombrott inom två-tre år och i så fall är vi först i världen.

EUGENE CLOETE räknar upp fördelarna med filtret: den är bärbar, enkel, kostnadseffektiv och miljömässig.

– De riktigt fattiga har inte råd med filtret även om det bara kostar ett par kronor men de kommer att få det gratis av bistånds- och välgörenhetsorganisationer och andra filantroper. De rika länderna får betala mer, de fattiga mindre.

Eugene Cloete framhåller att vattenförsörjning och hållbarhet måste gå hand i hand. Men inte bara det:

– Med filtret blir det också möjligt att nå millenniemålen. Vad som nu krävs är politisk vilja, säger han entusiastiskt medan vi promenerar över till laboratoriet.

En dröm blev sann

Ung, svart, lesbisk och från fattiga förhållanden.

Mot alla odds, kan tyckas. Men Anneli Kamfer, 24 år, är en av många som har fått chansen att studera ett förberedande musikprogram på Stellenbosch University.

– Det har förändrat mitt liv helt och hållet, säger hon.

ANNELI KAMFER

har precis klivit av planet från Johannesburg, där hon uppträtt på musikgalan Hyde Park. Det var andra gången i sitt liv som

hon flugit, en erfarenhet som hon fortfarande inte riktigt kommit över.

– En skrämmande upplevelse, säger hon medan vi går bort mot det vita konservatoriet där höga palmer vajar utanför. Hon visar oss konsertsalen, där det pågår repetitioner.

Anneli kommer från en township utanför Swellendam, en ganska liten stad längs den vackra Garden Route på väg till Port Elizabeth. Det tar närmare 3 timmar för henne att resa fram och tillbaka varje vecka.

ATT HON HAMNADE på universitetet var mer eller mindre en slump. Hon sjöng vid en konsert i hemstaden och vicerektor för forskning, Arnold van Zyl, som också kommer därifrån, hörde henne och kort tid efteråt fick hon en inbjudan att provsjunga.

– Det samtalet minns jag än idag.

Det förändrade mitt liv. Jag sjöng mycket som liten men jag kunde aldrig drömma om att bli antagen till universitetet, säger Anneli.

Hennes ansikte spricker upp i ett brett leende när hon berättar hur mycket Arnold van Zyls stöd har betytt för henne.

– Världen behöver fler människor som han.

Anneli är en av över 200 studenter som går ”The Certificate Program for Music Literacy”, som är utformat för att utbilda studenter som saknar formell musikutbildning.

ANNELIS PASSION är jazz.

– När jag var liten höll jag mig vaken sent på natten och tjuvlyssnade på musiksändningar på tv.

Hon hade inte kunnat studera utan ett antal sponsorer som finansierar hennes studieavgifter, studentbostad, mat och andra levnadsomkostnader.

– Jag kunde verkligen inget om musik innan jag började. Jag trodde också att universitetet skulle vara väldigt vitt, men här finns en mångfald av både människor och kulturer.

Hon har redan hunnit etablera sig som en jazzsångerska som drar publik.

Ganska tidigt blev hon medveten om sin sexuella läggning, även om det tog lång tid innan hon vågade berätta det för sin omgivning.

– Jag har nog alltid varit lesbisk. Men jag höll det hemligt. När jag väl bestämde mig för att komma ut ur garderoben sade min mamma att hon alltid känt på sig att jag

var lesbisk och kramade mig. Men reaktionerna från familj och vänner har varit blandade. Det är inget som är socialt accepterat i Sydafrika och jag har fått betala ett högt pris för att gå ut offentligt, säger Anneli med gråten i halsen.

– Jag förlorade många vänner. Min släkt vände mig ryggen. Folk tror fortfarande att homosexualitet är en sjukdom som kan rättas till.

Trots att hon lever i ett av världens få länder som erkänner htb-personers rättigheter och där konstitutionen garanterar alla människors lika värde, är verkligheten en annan.

Musiken har varit räddningen, tror hon.

– När jag sjunger glömmar jag de svåra stunderna. Min dröm är att nå en sådan hög musikalisk nivå att människor kommer ihåg mig. En av mina stora idoler är Ella Fitzgerald.

VI GÅR NERFÖR trapporna till en liten studio. Anneli sätter sig vid pianot och börjar sjunga Autumn Leaves.

Att växa upp i det nya Sydafrika inger hopp, säger hon.

– Vi måste acceptera att det tar tid att förändra ett land. 15 år är för kort period för att komma tillrätta med alla orättvisor som skapades under apartheid. De flesta förstår inte det. Men vi borde bli bättre på att tillvarata den kulturella rikedom som detta land har och använda det på ett positivt sätt. Ja, då ser framtiden väldigt ljus ut.

FOTO: PRIVAT

Kul och intressant

Åsa Linghede, som studerar juridik, var utbytesstudent vid Stellenbosch University under hösten. Det har varit en spännande tid, berättar hon.

– Jag har verkligen uppskattat tiden i Stellenbosch. Innan jag åkte var jag lite tveksam och funderade på om detta verkligen var något jag ville göra, men nu är jag otroligt glad att jag kom iväg. Det har varit jättekul och intressant! Jag har trivts väldigt bra och Stellenbosch är ett bra universitet.

– Fast självklart finns det även saker som har varit jobbiga. Det värsta tycker jag är de stora skillnaderna som finns i Sydafrika och segregationen och rasismen som är så tydlig här. Sydafrika är ett av världens mest ojämlika länder. Stellenbosch är en välbärgad och företrädesvis vit stad, men som nästan alla sydafrikanska städer ligger det en kåkstad precis runt knutarna. Ibland känns det som att vi lever i en liten rik bubbla och jag kan få dåligt samvete över att ha så mycket när så många andra, som finns så nära, har så lite.

– Det är också jobbigt att jag känner mig mindre fri och självständig i Sydafrika än i Sverige. Det är svårare att ta sig runt utan bil och på grund av säkerhetsaspekten vill man inte gärna gå hem själv på kvällen. Fast på tal om säkerhetsaspekten så tycker jag inte att personer som funderar på att plugga här ska oroa sig.

– Kurserna jag läst har till största delen varit intressanta. Jag har bland annat läst kurser om ”transitional justice” som handlar om övergången från diktatur till demokrati, som är särskilt relevant i Sydafrikas fall, från apartheid till en icke-rasistisk representativ demokrati.

– Stämningen på campus har varit bra och jag träffade många trevliga personer. Det som var tråkigt var att jag nästan bara träffade andra utbytesstudenter. Därför var det svårt att få kontakt med sydafrikanska studenter.

– En sak som jag verkligen gillat med att plugga i Stellenbosch är att det har gett mig möjligheter att resa runt i Sydafrika och dess grannländer på lov och helger. Södra Afrika är fantastiskt vackert och intressant. Om någon funderar på att studera här så rekommenderar jag det varmt!

Anneli Kamfer vill bli jazzsångerska. Hon är en av över 200 studenter från fattiga och studieovana miljöer som fått chansen att studera musik vid Stellenbosch University.

Återigen succé för Global Week

FOTO: CARINA ELMÅNG

Utfiskning av torsk började redan under medeltiden, berättade historikern Erika Harlitz under TEDx-konferensen.

- Jag är mycket nöjd, allting fungerade över förväntan, berättar Pernilla Danielsson som pustat ut efter en händelserik Global Week.

Bland annat innehöll veckan tal av Thorvald Stoltenberg, klimatdebatt, aktiviteter på fakulteterna, språkkurs samt besök av ett trettiotal administratörer från andra länder.

Kanske var det till och med för mycket på gång?

- Vi får nog akta oss så att vi inte konkurrerar med oss själva, menar Pernilla Danielsson, internationell koordinator. Vi hade ju två internationella seminarier, ett om Sovjetunionens fall och ett om klimatet. Det är ju fantastiskt att Göteborgs universitet är så framstående inom miljöområdet att vi kan ordna debatt med en forskare från varje klimatpanel i IPCC: Thomas Sterner, Deliang Chen och Ulf Molau. Och att få lyssna på politiker som själva var med vid Sovjetunionens fall för tjugo år var också väldigt spännande.

Förutom föreläsningar och seminarier innehöll veckan också en språkkurs samt administratörsutbyte med olika partneruniversitet. Sju alumner fanns också på plats som berättade om sina utlandserfarenheter.

- Trettio personer, främst administratörer men också några lärare för internationella studenter, kom hit, berättar Karolina Catoni, internationell handläggare vid

Studentavdelningen. Förutom huvudprogrammet bjöd vi också på föreläsningar, workshopar och sociala aktiviteter, exempelvis en yogakurs. Alla fick också tillfälle till studiebesök på den institution eller motsvarande som de var specialintresserade av. Administratörsutbytet är förstås ett sätt att marknadsföra Göteborgs universitet utomlands. Men det innebär också ett utmärkt tillfälle för vår personal att få träffa kollegor från andra lärosäten, främst i Europa.

Administratörerna bidrog också till den internationella stämningen under veckan. Och att de var imponerade över arrangemanget fick Karolina Catoni höra gång på gång.

- Även om de kanske har internationella arrangemang hemma blev de ändå överraskade över att Global Week är så stort och varierat, med föreläsningar och workshopar för alla, både medarbetare och studenter. Att få träffa kollegor, från Sverige och från andra länder under trivsamma former, var också mycket uppskattat.

Nytt för i år var TEDx-konferensen där flera forskare höll korta föreläsningar som sändes live på nätet.

- Vår ambition är att pröva något nytt vid varje Global Week, berättar Pernilla Danielsson. Till nästa år ska vi också försöka engagera fler personer som kan arbeta med veckan, vår lilla grupp har fått dra ett väl tungt lass. Men för övrigt är jag jättenöjd.

Webb-tv och referat från evenemanget finns på www.globalweek.gu.se

FOTO: HELENA ÅBERG

FOTO: HELENA ÅBERG

Ovan: Klimatförhandlingarna i Durban diskuterades av professorerna Thomas Sterner, Deliang Chen och Ulf Molau.

Nedre bild: Om Sovjetunionens fall för 20 år sedan berättade Vytautas Landsbergis, Gennadij Burbulis, Stanislau Sjusjkevitj samt Leonid Kravtjuk.

Universitetet är inte i kunskapsbranschen!

AKADEMIN VAR DEN trädbevuxna öppna plats utanför Aten där Platon skall ha undervisat sina lärjungar. Implicit i begreppet akademi ligger ett kollegialt tänkesätt, på engelska talar vi om "peers" och ibland samlas vi för ett akademiskt seminarium där ordföranden aldrig är annat än primus inter pares (den främste bland jämlikar). Men i Sverige och i stora delar av världen är synen på akademien som ett lärt sällskap av jämlikar på väg bort. Göteborgs universitet utgör inget undantag, tvärtom befinner vi oss mitt i en omvandling till något som liknar en företagskoncern i kunskapsbranschen.

DEN KVALITET SOM kännetecknar akademien är en form av ethos (karaktär), eller dygd, vars grund är sanningssökande. Filosofen James A Montmarquet lyfter fram centrala drag i vad han kallar kunskapsteoretisk dygd, nämligen primärt opartiskhet och sekundärt intellektuellt mod. Opertiskhet uppnås genom öppenhet för andras idéer, vilja att utbyta idéer och argumentera med andra och att lära av dem, frånvaron av avundsjuka och av personliga antipatier som grund för värderingen av forskningsresultat, samt slutligen en ständig medvetenhet om sin egen felbarhet. Det intellektuella modet uppnås genom viljan att pröva och ifrågasätta populärt hållna föreställningar, fasthet när man möter opposition fram tills dess att man blir övertygad om motsatsen och ambitionen att alltid söka de argument och resultat som utmanar och ifrågasätter de egna hypoteserna. I vår mening är dessa kunskapsteoretiska dygder också nödvändiga (men ej tillräckliga) villkor för vad som måste känneteckna en lärd gemenskap som kallas akademi.

FÖR ATT UPPRÄTTHÅLLA akademiska dygder krävs kollegialitet. Om inte de centrala drivkrafterna inom universiteten grundas i meritokrati, sanningssökande och öppenhet utan istället vilar på popularitet, resurstilldelning och konkurrenskraft så kommer akademins ethos att urholkas och

så småningom falla samman. Det är i de kollegiala strukturerna som vårt gemensamma ethos upprätthålls. Kollegiala styrelseformer bör genomsyra allt som rör innehållet i forskning och utbildning, medan representativa styrelseformer bör genomsyra det som rör arbetsplats, arbetsrätt och anställningsvillkor. På vissa områden överlappar dessa varandra och där måste principerna jämkas i pragmatisk anda.

NÄR MARKNADSANPASSNING blir grundprincip för akademisk organisation vinner räddhågsenhet och likriktning terräng. Det intellektuella modet inskränker sig då till att briljera på de tidigare kollegornas, numera konkurrenternas, bekostnad. När den akademiska disciplinens värde urholkas på marknaden tappar forskningsgrupperna intresset för det gemensamma och bekymrar sig mer om sin budget än om sanningssökandet.

ATT KUNNA GE och ta argument är vad som räknas inom ett universitet och det måste också gälla styrningsfrågor och administration. Statsvetaren Albert O. Hirschmann beskrev för ett halvt sekel sedan tre strategier för att handskas med konflikter: exit, voice och loyalty. I akademien är voice den helt primära strategin. Men Göteborgs universitet håller på att skapa en organisation där de dominerande strategierna är exit och loyalty. I förslaget till ny arbetsordning har prefekten blivit ensamhärskare, möjligen måste han eller hon dela makten med en studentrepresentant via så kallade beslutsmöten. De institutionsråd som skall inrättas är både demokratiskt och kollegialt en skvader. Den enda grupp som får vikta platser är studenterna medan de lärare, forskare och administratörer vars dagliga arbetsplats är institutionerna inte ens nämns. Någon möjlighet till "voice" i meningen att reservera sig mot ett beslut finns inte. Inflytandet begränsas till att foga sig i besluten som prefekterna fattar (loyalty) eller lämna rådet (exit).

TIDIGARE HAR ETT flertal samråd skett i kollegiala former inom handledarkollegier eller professorskollegier. De samråden ger prefekter och studierektorer underlag för de förslag som sedan valda styrelser fattar beslut om. Styrelser som kan ställas till ansvar och som valts på representativa grunder. Att blanda samman två demokratimodeller skapar inte bara förvirring, det är ett sätt att föra medarbetarna bakom ljuset och undergräver den kollegialitet som garanterar akademins ethos.

EN AKADEMI SOM lever upp till sin kallelse utgör en tillgång i samhället när kriser och oro rubbar tilltron till gemenskapen. I kraft av sitt ethos utgör akademien en rekryteringsbas och en kunskapsbas till vilken både medborgare och förtroendevalda kan söka sig för samtal kring svåra och avgörande frågor. Akademien är en nödvändig samhällslig resurs utan vilken samhället på sikt glider ner i kortsiktighetens djupa diken. Akademien är genom sin bredd, sitt oberoende och som förvaltare av ett kritiskt förhållningssätt en oundgänglig tillgång i ett föränderligt samhälle. En tillgång som eroderar om den omvandlas till en företagskoncern i kunskapsbranschen. Låt istället Akademins organisation präglas av kollegialitetens motkraft till alla de marknadstrender vars främsta kännetecken är att de kommer lika fort som de går.

**MARIE DEMKER
GUNILLA GÄRDFELDT
PETER JAGERS
VRATISLAV LANGER
SVERKER LINDBLAD
MATS MALM
BENGT NORDSTRÖM
ANN-MARIE PENDRILL
GUNNAR STEINECK
JAN SWENSON
ALEXANDER STYHRE**

ALLA LEDAMÖTER AV STYRELSEN FÖR PROFESSORSFÖRENINGEN VID GÖTEBORGS UNIVERSITET OCH CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA (FÖRENINGEN ÄR EN DEL AV SULF)

Replik

Universitetet har en nyckelroll i samhället, nu som tidigare. Det ligger i vårt ansvar att stimulera tillkomsten av ny kunskap men också att utveckla och sprida kunskap i samverkan med andra.

ATT VI SKA VARA fria från ekonomiska, politiska och ideologiska intressen är en viktig utgångspunkt. Den fria forskningen måste värnas, det innebär framför allt att vi har möjlighet att självständigt råda över de medel vi har till förfogande för utbildning och forskning. Samtidigt kan vi inte bortse ifrån att vi lever i en tid när högskolelandskapet är satt under hårt omvärldstryck. Universitetet värderas i ökande utsträckning utifrån den samhällsnytta de presterar. Det innebär en växande konkurrens om resurser och ökade krav på profilering. Arbetsmarknadens krav innebär att universitetet fått ökat ansvar som arbetsgivare som kan skapa en god arbetsmiljö för alla anställda.

MED DESSA UTMANINGAR är det av stor betydelse hur universitetet leds och organiseras. Det är här frågan om kollegialitet visavi linjeorganisation kommer in. Under lång tid har dessa två styrningsprinciper levt sida vid sida utan större konflikter. I det pågående arbetet med en förnyad organisation har de två begreppen kommit att ställas emot varandra. Det är olyckligt och behöver redas ut.

FÖRENKLAT UTTRYCKT samsas inom ett universitet två styrningsprinciper. Som förvaltningsmyndighet styrs universitetet av en styrelse, en myndighetschef och en chefslinje. Som "självständigt lärosäte" styrs universitetet via kollegial självorganisation på olika nivåer. Lärare och studenter formar tillsammans innehåll och kvalitetskriterier i utbildningen och forskarsamhället definierar själv sina metoder, val av forskningsfrågor och teori samt kvalitetskriterier. Inom ett välfungerande universitet måste dessa två styrsystem fungera tillsammans. För att universitetet även i framtiden ska kunna stå som garant för kritiskt ifrågasättande och granskning är det viktigt att vi inom universitetet är överens om och kan hantera båda dessa principer parallellt. Jag är väl medveten om att det inte alltid är enkelt, men det är först då vi kan fungera som ett attraktivt universitet med en fri och oberoende forskning och utbildning av hög kvalitet.

PAM FREDMAN
REKTOR

Slutreplik

Det är just avseende avvägningen mellan kollegialitet och linje som den nya organisationsförslaget kört i diket; den springande punkten är HUR den skall göras och vilka konsekvenser det valet får.

PROFESSORSFÖRENINGEN VID GU/CHALMERS

Allt gick inte att reglera

Rättigheter och skyldigheter – regelsamling för studier vid Göteborgs universitet antogs 28 januari 2000 men har omarbetats flera gånger, senast 2010. Officiellt sägs det att regelsamlingen ska vara ett stöd i det vardagliga arbetet och medverka till att alla behandlas lika och till att målen i universitetets vision uppfylls. Men Claes Martinson, prisbelönad lärare i juridik, skriver att den lett till en förödande sammanblandning mellan ledarskap, politik och juridik. Hans kurs civilrätt 2 har blivit anmäld flera gånger och är en av kurserna på juristprogrammet som inte längre går att genomföra.

EN ERA ÄR ÖVER. I varje fall ryktas det om att en era är på väg att ta slut. Det har nämligen på någorlunda officiella sätt förklarats att den så kallade studieregelsamlingen vid GU kommer att förändras i grunden. En grundläggande förändring måste innebära antingen ett byte av regleringsmodell eller en övergång från juridik tillbaka till ledarskap. Det återstår att se vad det blir, men om det verkligen blir en grundläggande förändring innebär det att vi nu ser slutet på en era.

När en era går mot sitt slut finns det anledning att summera den. Det ligger så att säga som en konsekvens av begrepps användningen ”era”. Genom att kalla något för en era blir det just något som med nödvändighet behöver summeras. Det fungerar således på samma sätt som med begrepps användningen ”rättighet”. Genom att kalla något för en rättighet när man en rad konsekvenser. Konsekvenserna av att kalla något en rättighet är dock betydligt mer genomgripande än konsekvenserna av att kalla något en era.

BETRÄFFANDE JUST studieregelsamlingens era finns det särskilda skäl att göra en summering. Den omfattar nämligen

erfarenheter som framtida studenter, framtidens personal och framtidens ledare inte bör glömma bort.

Huvud erfarenheten är att allt inte gick att reglera. Det stämde med andra ord att det finns gränser för vad juridiken kan användas till. Om man juridifierar vissa slag av relationer får det konsekvenser som kan omintetgöra förutsättningarna för att relationerna skall fungera. Således blev crescendo av studieregelsamlingens era att juristutbildningen vid GU under tre år utsattes för sådant tryck att den var nära att bli trängd i diket. En för programmet central kurs, med omvitnat gott anseende och pedagogik som prisbelönats av GU:s rektor, fick läggas ned. Introduktionsterminen, som utvecklats med HSV-medel, likaså. Etablerade samarbeten med praktiker och deras organisationer fick läggas på is. Forskningsanknytning fick lämnas därhän. En kull om 250 studenter fick inte ens genomgå den kurs de antagits till, utan blev efter halva kursen nödgade att inrikta sig på ännu lägre lärandemål än de som fick införas vid övergången till traditionellt kursupplägg med tenta på slutet. Flera mycket erfarna, och av studenterna prisbelönda,

lärare blev sjuka. Det blev också nära nog hälften av den administrativa personalen. Totalt handlade det om 10 procent av personalen. Juriststudenterna vädjade till slut till GU:s rektor om att få slippa den regelsamling som hon beslutat om efter ivrigt påskyndande av studenternas centrala företrädare.

Att effekterna blev så långtgående beror på omöjligheten att hantera frågor om ledarskap, politik och juridik på en och

»Priset som vi betalar är
högre än vad som går att
beskriva i en artikel.«

samma gång. Det är ingen tillfällighet att juridiken använder särskilda processuella former för sin ärendehantering. Likaså är det en självklarhet att de som fattar juridiska beslut inte sitter på flera stolar i systemet. Vad gäller ledarskap är det heller ingen tillfällighet att sådant utövas i en delegationsordning där olika slags frågor hanteras på olika nivåer. Ändå har motsatsen varit signifikativ för studieregelsamlingens era. Exempelen på sammanblandning är så många och häpnadsväckande att det blir för långt att ens redovisa de mest centrala i en artikel som denna.

HÄR SKALL ISTÄLLET bara påpekas att sammanblandningen bland annat förefaller ha möjliggjorts av en självpåtagen iver att göra om universitetet till en myndighet i alla avseenden. Det är fascinerande att se hur denna ”utveckling” drivs av rättsföre-

ställningar, som om det inte vore människorna utan reglerna som påbjuder och driver utvecklingen. Rättssäkerhetsbegreppet hålls fram som en symbol och får som sådan legitimeras allt. En tanke är tydligen att studenterna i den formella rättssäkerhetens namn skall processas genom utbildningen som myndighetsärenden. Analysen bakom denna tanke brister emellertid redan i det att formell rättssäkerhet bara är en del av själva rättssäkerhetsbegreppet. För jurister (i allmänhet) är både rättsföreställningars betydelse och komplexiteten i rättssäkerhetsbegreppet klassiska teman.

Härmed har jag gjort en kort summering av studieregelsamlingens era. Från denna era kan man få bekräftat att allt inte går att reglera. Likaså att det är förödande att blanda ihop ledarskap och politik med juridik.

TILLTAGET ATT PÅ detta vis summera gör kanhända att någon läsare reflekterar över sådant som vem det är som skriver historien. Om det nu verkligen är en grundläggande förändring på gång är det kanske rent av någon som ser denna summering som ännu ett exempel på att segraren skriver historien. Till dem som reflekterar i sådana banor vill jag ställa frågan om det alls går att se någon segrarsida i slutet av studieregelsamlingens era? Mina kollegor och jag har arbetat för juristutbildningen och juriststudenterna. De är tillsammans med juridiska institutionens personal några av de stora förlorarna. Priset som vi betalar är högre än vad som går att beskriva i en artikel.

CLAES MARTINSON

LEKTOR I JURIDIK
I NOVEMBER 2011 MOTTAGARE AV
JURISTSTUDENTERNAS PEDAGOGISKA
PRIS PARAGRAFEN.

Del 2, ”I rättssäkerhetens namn”,
publiceras i nästa nummer. Vad tycker
du om regelsamlingen? Debattera
 gärna frågan.

Nya produkter | gushop.adm.gu.se

GU-pins 32:-

Presentpåse 24:-

Liten presentpåse 12:-

Porslinsmugg 32:-

Mässingljusstake 384:-

Nyckelband 10 st 75:-

Dagens student är det gudomliga barnet

Universitetet angrips från både vänster och höger. Medan den marknadsorienterade högerliberalen endast ser till den mätbara ekonomiska nyttan har man från vänsterhåll övergett kunskaps- och bildningsidealen. Att den svenske studenten kommer till universitetet med dåliga förkunskaper är inte så konstigt, menar Jens Stilhoff Sörensen, lektor i globala studier.

DEN SVENSKA HÖGSKOLAN befinner sig i fritt fall när det gäller kvaliteten på utbildningar och studenter. Åtminstone är detta fallet inom samhällsvetenskap och humaniora. Det finns en hel serie orsaker, men till de främsta hör systemet med finansiering baserad på studentgenomströmning. Systemet innebär att institutionerna får betalt per genomströmmad student, vilket i sin tur ger ett starkt incitament till att hela tiden sänka kraven på utbildningen. Driften blir att underlätta för kunden, det vill säga studenten.

MEN DEN SVENSKA studenten kommer också till universitetet med dåliga förberedelser. Hela grundskolan har följt samma trend som slutligen drabbat universitetet. Därför måste universitetet anpassa sig för att kunna fånga upp

de dåligt förberedda kunderna, det vill säga studenterna.

Det svenska universitetet har därmed fått en ny typ av student. Det är en typ av student eller rättare sagt en ny typ av subjekt som genereras och bekräftas av det svenska utbildningssystemet. Det är en student som inte är van vid några höga krav och som inte kan utsättas för något besvär utan att bli stressad eller personligen kränkt. En student som är van att kunna klaga hos studierektorn om det är för många sidor att läsa till en kurs, eller om böckerna är för dyra eller om de inte finns tillgängliga på biblioteket. En student som vill ha allt serverat av läraren och som annars kan klaga. Som inte är van att bli pressad till exempelvis för mycket skrivande eller alltför offentlig kritik på en text. Institutionerna och undervisningssystemet anpassar sig efter studenterna eftersom detta innebär den ekonomiska livsnerven för hela verksamheten. Det är marknadsprincipen som gäller. För att täcka över problemet har man byggt upp en utvärderingskult med alltmer externa utvärderingar och interna självvärderingar. Rapporter och åtgärder som tillfälligt ska bestraffa och parera dem som följer systemets incitament alltför troget.

Den nya typen av student, eller det

nya subjektet, är vad vi kan kalla "det gudomliga barnet". Detta finns som såväl jungiansk psykologisk arketyp som i våra mytologiska berättelser. Det gudomliga barnet är på samma gång allsmäktigt och fullständigt hjälplöst. Det är Jesusbarnet som å ena sidan blir bemött och tillbett av de vise männen och som följs av en himmelsk stjärna, samtidigt som det måste gömmas för Herodes för att överleva. Det är det lilla barnet som å ena sidan uppfattar sig som universums centrum, fullständigt narcissistiskt, och som samtidigt är helt hjälplöst utan mamma. Som skriker så fort det blir hungrigt, slår skeden i bordet och blir arg, som gråter om det är för varmt eller för kallt. Utan rätt utveckling och förebilder riskerar det att bli en liten tyrann. Det är den typen av studentsubjekt som frodas i den svenska högskolan. En student som å ena sidan är full av krav och upplevda självklara rättigheter, beredd att klaga inför minsta besvär, ändring av schemat eller litteraturlistan. Å andra sidan oförmögen att utsättas för stress och påfrestningar av såväl intellektuell som social art. Omoget, oförmöget, krävande men handlingsförlamat, ambivalent och osäkert. Utan krav på att utvecklas.

För att utvecklas krävs att man går utanför sin egen bekvämlighetsgräns.

Man måste utsätta sig för en form av stress för att sedan återhämta sig. Vill man få bättre kondition krävs att man pressar sig under träning. Vill man bli en bättre talare måste man utvärda att stå inför publik.

EN UTBILDNING ÄR inget undantag. Det kräver arbete, prestationskrav, stress. I vår nya högskola ligger fokus på att underlätta passeringsflödet. Detta ger ingen bra grund för att utvecklas. Därmed tvingas högskolan bli en industri som släpper igenom och förser samhället med omogna kravfyllda och inkapabla barn i vuxenkroppar. En narcissistgenerator. En instans dit den omogna studenten går för att hämta en examen och passerar utan att ha genomgått någon kränkande utveckling.

JENS STILHOFF SÖRENSEN
FILOSOFIE DOKTOR
I HISTORIA OCH LEKTOR
I GLOBALA STUDIER

Detta debattinlägg sändes först i Sveriges Radio, P1, OBS, den 15 november som en del av serien Den orättvisa skolan.

För dig som är
anställd vid
Göteborgs
universitet

Personalpris på
Fysiken

Kaserntorget
210 kr/månad

Gibraltargatan
210 kr/månad

Kaserntorget + Gibraltargatan
240 kr/månad

Klätterlabbet
188 kr/månad

Kaserntorget + Gibraltargatan + Klätterlabbet
270 kr/månad

Priserna gäller autogiro 12 månader. Passa på att teckna autogiro nu – dessa priser gäller t.o.m. 31 dec 2011.

fysiken
något för alla

- Badminton
- Basket
- BODYBALANCE
- BODYCOMBAT
- Bordtennis
- Challenge
- Coreboll
- CrossFit
- CXWORX
- Cykel
- Dansklasser
- Flowin
- Funktionell Träning
- Gym
- Gympa
- Innebandy
- Innefotboll
- Klättring
- Krafttag
- Löpning
- Steppklasser
- TRX
- Vattengympa
- Volleyboll
- Yoga

fysiken.nu

**BILPOOLEN ÄR ÖPPEN
FÖR HELA UNIVERSITETET!**

läs mer om hur du ansluter dig på hemsidan:
<http://www.gf.adm.gu.se/gronaresor/bilpool>

GÖTEBORGS UNIVERSITET

NY PÅ JOBBET

CLAES ANNERSTEDT är från den 1 januari ny prefekt vid institutionen för kost- och idrottsvetenskap.

JOHAN BOMAN OCH MATTIAS HALL-QUIST på institutionen för kemi är nya professorer i atmosfärsvetenskap. De bedriver miljörelaterad forskning med fokus på förståelse av luftburna partiklars relevans för klimat och hälsa.

FRANCIS GOODING, filosofie doktor vid London University och utbildningsansvarig för masterprogrammet MA Film Curating vid London Consortium, är ny gästforskare vid Filmhögskolan. Han forskar inom The Colonial Film Project som innebär att han gräver i arkiv efter amatörfilmer gjorda under brittiska kolonialväldet.

ÅKE INGERMAN är ny professor i ämnesdidaktik med inriktning mot naturvetenskap och teknik vid institutionen för didaktik och pedagogisk profession.

HANS RYSTEDT är ny docent i pedagogik vid institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande. Hans forskning är inriktad mot hur informationsteknologier omstrukturerar lärande- och problemlösningssituationer inom utbildning och i arbetsliv.

ERIK STURKELL är ny professor i geofysik. Han forskar främst om vulkaner, rörelser i jordskorpan och stora meteoritnedslag.

Institutionen för biomedicin

Paul Fitzpatrick, forskare
Rebecca Riise, assistent
John Benktander, assistent

Institutionen för kemi

Karim Alavi, forskningsassistent
Emma Eriksson, forskare
Karin Nilsson, forskningsassistent
Erik Thomson, forskare
Ågot Watne, assistent

Institutionen för geovetenskaper

Victor Veiderpass, forskningsbiträde
Malin Ödalen, forskningsbiträde

Institutionen för kulturvetenskaper

Sverker Hyltén-Cavallius, universitetslektor
Marsha Ward, gästprofessor

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Sandra Engelbrecht, undersökningsledare
Mats Ekström, professor

Institutionen för medicin

Malin Axelsson, forskare
Ida Björckman, projektassistent
Christina Björklund, institutionstekniker
Kristina Ekenberg, institutionsadministratör
Aslak Felin, kursadministratör
Siavash Kijani, projektassistent
Howard Parker, forskare
Moa Sundberg, projektassistent

Institutionen för neurovetenskap och fysiologi

Marta Alcazar, forskare
Marie Norbäck, projektassistent
Johannes Olsson, gästlärare

Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

Jeanette Tenggren Durkan, administratör
Camilla Torstensson, kursadministratör
Malin Lindberg, sjuksköterska
Margareta Mollberg, universitetslektor

Institutionen för växt- och miljövetenskaper

Lisa Adolfsson, assistent
Anna-Karin Björnsne, assistent

Högskolan för scen och musik

Anette Persson, ekonom
Kent Sjöström, universitetslektor

Juridiska institutionen

Kristjan Laas, projektassistent
Erik Mägi, universitetsadjunkt

Laboratoriet för experimentell biomedicin

Julia Hammar, institutionstekniker
Patricia Johansson, institutionstekniker
Elin Kristiansen, institutionstekniker
Anna Hägnestig, institutionstekniker
Jessica Otter Hörlin, institutionstekniker

ÖVRIGA

Leena Aho, kursadministratör, personalavdelningen
Hanna Alexandersson, receptionist, serviceavdelningen
Cecilia Bengtsson, assistent, Studentavdelningen
Cecilia Bergström, registrator, Universitetsledningens kansli
Stina Björkerud, informatör, Studentavdelningen
René Brauer, projektassistent, institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori
Andres Burgos Ortiz, assistent, Studentavdelningen
Sandra Cusicanqui, lokalvårdare
Kenny Diarmuid, biträdande forskare, Sambio Core Facilities
Robert Ekberg, forskningsassistent, institutionen för globala studier
Björn Harström, administratör, institutionen för socialt arbete
Maria Hirvi, projektledare, Konstnärliga fakulteten

Britt Lerneby, universitetsadjunkt, institutionen för kost- och idrottsvetenskap
Agneta Rehal Johansson, universitetslektor, institutionen för litteratur, idéhistoria och religion

Sofia Jonsson, forskare, statsvetenskapliga institutionen

Daniel Karlsson, kommunikatör, Handelshögskolan

Annika Lilja, universitetsadjunkt, institutionen för didaktik och pedagogisk profession

Daniel Ljungberg, universitetslektor, institutionen för innovation och entreprenörskap

Anneli Magnusson, receptionist, serviceavdelningen

Anders Malmendal, gästforskare, svenskt Nmr Centrum

Anna Lene Melheim, forskare, institutionen för historiska studier

Mia Mårtensson, projektassistent, PIL-enheten

Khashayar Naderehvandi, institutionsadministratör, litterär gestaltning

Marie Norbäck, projektassistent, institutionen för kliniska vetenskaper

Mattias Persson, forskningskoordinator, Svensk Nationell Datatjänst

Mathew Rana, universitetsadjunkt, Konsthögskolan Valand

Anna Rehder, universitetsadjunkt, institutionen för odontologi

Markus Stenberg, assistent, studentavdelningen

Adeline Sundblad, upphandlare, ekonomivdelningen

Karl Svensson, kock, serviceavdelningen

Alena Wattenberg, assistent, studentavdelningen

NYA DOKTORANDER

Ekonomisk-historiska institutionen
Lovisa Broström & Malin Nilsson

Företagsekonomiska institutionen

Erik Blomberg, Elin Larsson & Svetlana Sabelfeld

Kulturgeografiska institutionen

Ziangxuan Xu

Inst. för biomedicin

Rajesh Kumar Nallapalli

Inst. för cell- och molekylärbioologi

Enikő Zörgö

Inst. för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori

Ida Hallgren, Pia Nordgren, Susanna Salmi-järvi & Alva Stråge

HDK

Annika Hellman

Inst. för historiska studier

Johannes Daun, Martina Hjertman, Linnea Johansson, Teobaldo Barbosa, Cecilia Sandström, Anna Wessman, Frida Wikström, Terese Zachrisson & Linnea Åshede

Inst. för kemi

Caing Carlsson, Gao Chunxia, Cecilia Wickstrand, Patrick Wehrli, Min Wun & Karin Danielsson

Inst. för kliniska vetenskaper

Anna Nordin

Inst. för kulturvetenskaper

Anders Dahlgren, Maria Eriksson & Ann-Louise Sandahl

Inst. för litteratur, idéhistoria och religion

Anna Klara Bojö, Güneş Dogan, Johan Gardfors, Mario Horta, Anton Jansson, Paul Cibulka, Heike Havermeier, Joakim Hermansson, Anders Pedersson, Mats Persson & Rickard Ramhøj

Inst. för marin ekologi

Susanna Gross

Inst. för matematiska vetenskaper

Viktor Johnsson, Sanela Mehanovic & Semir Becevic

Inst. för medicin

Lucija Slavica & Alexandra Holmström

Inst. för neurovetenskap och fysiologi

Louise Danielsson, Olle Lindberg, Anna Stokowska & Margit Alt Murphy

Inst. för pedagogik, didaktik och pedagogisk profession

Catarina Economou, Kristoffer Larsson, Anna Lundberg, Susanna Jacobsson, Emmalee Gisslevik & Ola Strandler

Inst. för pedagogik, kommunikation och lärande

Jennie Olsson

Inst. för pedagogik och specialpedagogik

Ingela Andersson, Christina Björkenvall, Ann-Louise Ljungblad, Eva Olsson & Magnus Sjöberg

Inst. för socialt arbete

Susanne Hansson & Julia Bahner

Inst. för svenska språket

Christoffer Dahl, Anna Horn, Filippa Lindahl, Elisabeth Ohlsson, Bodil Rosqvist & Marie Rydenvald

Inst. för tillämpad IT

Jens Ideland, Torbjörn Ott, Fahd Zaffar & Tuna Güllüzar

Inst. för vårdvetenskap och hälsa

Hilda Svensson

Inst. för växt- och miljövetenskaper

Nadir Kahn

Juridiska institutionen

Annakarin Meyerson

Psykologiska institutionen

Malin Karlén, Pamela Massoudim, Karin Weman & Olof Wrede

Sociologiska institutionen

Magnus Karlsson

ARRANGEMANG

Artistens vårprogram är snart färdigt. Mer information finns på: www.hsm.gu.se/Aktuellt.

UTMÄRKELSER

MARIANNE JERTBORN, professor vid institutionen för biomedicin, får Sahlgrenska akademins utbildningspris 2011. Enligt motiveringen står hon för både nytänkande och långsiktighet i sin pedagogiska gärning. Priset är på 50 000 kronor.

Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur har utdelat följande priser: filosofie doktor **ANITA BECKMAN** får 40 000 kronor för avhandlingen *Väntan. Etnografiskt kollage kring ett mellanrum*, docent **OLA W. JENSEN** får 40 000 kronor ur Torsten Janckes minnesfond för sitt arkeologihistoriska författarskap, filosofie doktor **MARGRIT WETTSTEIN** får 40 000 kronor ur Harry Karlssons fond för folklivsforskning för avhandlingen *Liv genom tingen*.

Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne har tilldelat journalisten, dokumentärfilmaren och förre JMG-professorn **TOM ALANDH** årets frihetsspena. Han får utmärkelsen "för sin livslånga gärning för alla människors rätt att yttra sig och finnas till". Stiftelsen har också delat ut stipendier på vardera 2 500 kronor till följande studenter: **MAJSA ALLELIN**, för uppsatsen *Att vara ungdom i dagens Backa. En etnografisk studie om ungdomar och deras delaktighet i tidningsprojektet Made in Backa*, **JANICE JANSSON** och **TERESE SVENSSON** för uppsatsen *Att ta det allvarliga på allvar. Kunskap och uppfattningar hos sjuksköterskor på en akutmottagning angående papperslösas tillgång och rätt till vård* samt **CAMILLA UDDGREN** *Lévinas och den andre. Nycklar till en gångbar etik i det post-moderna samhället*.

CAROLINE JONSSON, forskarassistent i kemi, har tilldelats 1 miljon kronor från Hasselbladstiftelsens anslag till kvinnliga forskares vidaremeritering inom naturvetenskap. Hon forskar om miljörisker hos material i form av partiklar i nanometerstorlek.

RICHARD NEUTZE, professor vid institutionen för kemi och **JOHAN ÅKERMAN**, professor vid institutionen för fysik, har fått 10 miljoner kronor vardera under

fem år från SSF-programmet *Framgångsrika forskningsledare*.

ANDERS TORSTENSSON, doktorand i marin ekologi, har vunnit årets Dyrssenpris för Sveriges bästa marina examensarbete med uppsatsen *The influence*

of increased temperature and carbon dioxide levels on the benthic / sea ice diatom Navicula directa.

CHRISTOPHER KULLENBERG, doktorand i vetenskapsteori, har utsetts till Årets svensk 2011 av nyhetsmagasinet Fokus. Han får utmärkelsen för sin

insats under den arabiska våren. Tillsammans med andra medlemmar av nätaktivistgruppen Telecomix öppnade han modempooler i Egypten när myndigheterna stängde internet. På så sätt kunde ett stort antal egyptier skicka ut information om vad som hände i Kairo under upprorets mest kritiska fas.

CLAES MARTINSON, lektor vid juridiska institutionen, har fått årets Paragrafen. Det är Juridiska föreningen som står bakom priset som består av ära samt en vandringspokal och diplom.

Enligt motiveringen får Claes Martinson priset för att han med sin "förmåga att förmedla kunskap och sitt moderna upplägg lyckas få studenterna att förstå komplicerade rättsliga sammanhang. Han har ställt krav och pressat studenterna till att tänka själva och förstå sin egen förmåga. Med en kombination av övningstillfällen, föreläsningar, videoexempel, grupparbeten, rollspel, analyser och förberedelser inför det kommande arbetslivet som jurist, tog han kursen Civilrätt II till en hög pedagogisk nivå."

JOEL SEERSTRA, forskare vid GOArt/HSM, har ur Kronprinsessan Victorias hand tilldelats Hilding Rosenbergs stipendium för svensk musikvetenskap. Han får utmärkelsen för sin forskning om pedalklavikord.

ANSLAG

Fredrik Bäckhed, universitetslektor vid institutionen för medicin, får 6,5 miljoner kronor från Ragnar Söderbergs stiftelse för sin forskning om interaktionen mellan bakterieflorea och diet vid

utvecklingen av metabola sjukdomar. Dessutom får **Sara Lindén**, forskare vid institutionen för biomedicin, 3,5 miljoner till sin forskning om reglering och förbättring av mucosala ytors försvar mot infektion.

Vinnova har valt ut följande forskare för programmet Winnmer som ska stödja kvinnliga forskningsledare: **Elisabeth Almer Boström**, institutionen för medicin samt Harvard Medical School, USA, **Lena Öhman**, institutionen för medicin samt Danone Research och INRA, Frankrike, **Xiaoyang Wang**, institutionen för neurovetenskap och fysiologi samt Harvard Medical School, USA samt **Åsa Sjöling**, institutionen för biomedicin samt International Centre for Diarrhoeal Disease Research, Bangladesh, China National Center for Preparedness, Detection, and Control of Infectious Diseases (NCPDCID), China and Chinese Academy of Science, Kina

Rådet för forskningens infrastrukturer vid Vetenskapsrådet ger 4,6 miljoner kronor till underhåll och utveckling av databasen Utvärdering genom uppföljning, ett longitudinellt forskningsprojekt som drivs i samarbete med Statistiska Centralbyrån. Det är **Jan-Eric Gustafsson**, professor vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik, som står som sökande.

BÖCKER

Läsförståelse genom strukturerade textsamtal heter en ny bok av läsforskarna **Monica Reichenberg**, professor vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik, och professor emeritus **Ingvar Lundberg**, psykologiska institutionen. De visar att tvärtemot vad många tror har elever med kognitiva nedsättningar stora möjligheter att ta till sig skriven text.

Utmaningen

Behöver en akademi ledas på ett särskilt sätt? Hur arbetar man med kvalitet? Och vilken roll ska universitetet spela i samhället? Det är några frågor som tas upp i skriften *Utmaningen* av **Bengt-Ove Boström**, rektorsråd med ansvar för kvalitetsfrågor. Skriften finns också på www.pol.gu.se/utmaningen.

Vad hoppas du på inför 2012?

Stefan Szucs, docent i statsvetenskap

- **MED FLERA** publiceringar i bagaget om lokalt ledarskap och demokratisk utveckling hoppas jag att den arabiska våren hamnar på rätt väg. Kanske 2012 ger en efterföljande "kinesisk vår"? Önskar för egen del att studien *Kommunal omorganisation, nya organisationsformer och innovation*, tidigare genomförd 2004 och 2008, faller väl ut även denna gång.

Isabel Fernandez, marknadsutvecklare på Holdingbolaget

- **I ÅR HAR JAG** av olika anledningar inte prioriterat umgänget med mina nära och kära. Något som är väldigt viktigt för mig och därför är mitt nyårslofte att verkligen se till att prioritera om. Jobbmässigt önskar jag att 2012 blir lika spännande, varierande och utvecklande som 2011 har varit för mig.

Johan Norrback, föreståndare på Göteborg Organ Art Center

- **2012 SER UT** att bli ett intensivt och spännande verksamhetsår. Det pågår flera viktiga utvecklings- och förnyelseprojekt inom GU. Jag ser dock främst fram emot att få lite tid till min egen forskning. Det är inspirerande!

Gunilla Krantz, professor i folkhälsovetenskap

- **JAG HOPPAS ATT** det forskningsprojekt jag är ansvarig för i Rwanda ska gå framåt med bra fart. Just nu håller jag tummarna för den datainsamling vi ska göra och nästa år kommer våra två rwandiska doktorander hit som jag hoppas ska trivas med oss här på GU/SA! Sedan hoppas jag få mer tid för familj och vänner och bättre balans i arbetslivet!

Carl Magnus Olsson, gästlärare på IT-fakulteten

- **JAG HOPPAS ATT** ett lektorat ska erbjudas till mig efter de snart 6 år jag verkat som gästlärare på IT-fakulteten. Vidare hoppas jag på fortsatt god utveckling för vårt internationella bachelor- och masterprogram. Tack vare den brokiga kulturella bakgrund våra studenter har är varje ny kull av studenter synnerligen berikande för mig att lära känna.

Servicecenters öppettider under jul - och nyårsperioden

www.service.gf.gu.se/servicecenter/jul-2011/
www.service.gf.gu.se/servicecenter/terminstart-vt-2012/

GÖTEBORGS UNIVERSITET

BEATRICE PERSSON

AKTUELL: Med avhandlingen *In-Between: Contemporary Art in Australia, Cross-Culture, Contemporaneity, Globalization*

Vad är konst?

Sätt upp ett föremål på väggen på ett konstmuseum och det kommer att betraktas som konst. Klistra fast en liten etikett intill som förklarar vad objektet föreställer eller hur det används, och med ens har det blivit en etnografisk artefakt.

– Så vad är konst egentligen? undrar Beatrice Persson.

FÖR DET ÄR NÅGOT märkligt med vårt nutida koncept. Det menar Beatrice Persson som nyligen disputerat på en avhandling om australiensisk konst där hon intervjuat 15 konstvetare, kuratorer och galleriägare i Australien om deras konstsyn.

Det var när hon åkte runt i Australien för att besöka olika konstmuseum och gallerier som hon började fundera över varför australiensisk konst och aboriginisk konst är uppdelad och varför det nästan alltid finns en särskild avdelning för aboriginisk konst med föremål som på andra håll i världen skulle ha hamnat på ett etnografiskt museum.

– Australien är en kontinent med en tydlig immigrantkultur. Det beror på att landet började koloniserat först 1788, i början som brittisk straffkoloni. Också idag immigrerar många människor till Australien och av dem kommer cirka en fjärdedel från Asien.

DET BEATRICE PERSSON kom fram till under sina intervjuer var att australiensiskt konstliv kunde delas in i fyra grupper. Förutom en grupp hon valt att benämna ”unga” australiensiska konstnärer brukade de asiatisk-australiensiska konstnärerna hamna i en egen grupp. Dessutom delades ursprungskonstnärerna in i två delar: de som arbetade i den uråldriga aboriginiska traditionen och de som var utbildade i västerländska skolor men som återknutit kontakten med sin kultur.

– För att undersöka vad det här betyder i praktiken valde jag ut fyra konstnärer som fick representera var sin grupp. Emily Kame Kngwarreye fick exemplifiera den tradi-

tionella aboriginiska konsten som sträcker sig över 40 000 år tillbaka i tiden.

Traditionen är bland annat att måla på bergssidor, på bark, på snäckor och att skapa verk på marken av jord och sand. Först 1971 började ursprungskonstnärer använda olja och duk, uppmuntrade av skolläraren Geoffrey Bardon. En banbrytande utställning ägde rum 1981 på Art Gallery of NSW och också vid OS 2000 uppmärksammades den aboriginiska kulturen.

– Som representant för den så kallade city-baserade aboriginiska konsten valde jag Fiona Foley, förklarar Beatrice Persson. När hon gick i skolan fick hon inte lära sig någonting om sin ursprungskultur utan det var något hon började studera som vuxen. Det innebär att hon är född i en kultur men verkar i en annan, trots att hon bott hela sitt liv i Australien.

Det gäller också den asiatisk-australiensiske konstnären John Young som är född i Hong Kong och kom till Australien som 11-åring. Han uppfattar sig själv som en konstnär i forskningsringen.

- RICKY SWALLOW heter till sist den konstnär som får exemplifiera den unga australiensiska konsten som varken är särskilt intresserad av etnicitet, identitet eller genus och som verkar internationellt, utan att vara specifikt australiensisk.

Den australiensiska konstvärlden är alltså mångbottnad.

– Men det är den västerländska konstsynen som har tolkningsföreträde och som bestämmer vad som ska ingå i konstbegreppet, förklarar Beatrice Persson. För även om exempelvis aboriginisk konst idag är accepterad uppfattas den ändå som något eget, som inte hör samman med annan samtidskonst.

För att kunna öppna sig också för andra

Emily Kame Kngwarreye, *Emu Woman*, 1988–1989. Akrylfärg på duk, 92,0 x 61,0 cm
Courtesy Janet Holmes à Court Collection © Licensed by Viscopy

kulturyttringar än den västerländska måste man gräva sig ner i andra länders konsthistoria, menar Beatrice Persson. För det är bara den som förstår de föremål han eller hon betraktar som verkligen kan uppskatta deras värde.

– Framför allt måste vi låta människor från olika kulturer själva få berätta om sin konst. Alla kanske inte ens har begreppet ”konst” utan värdesätter föremål exempelvis utifrån hur användbara de är. Det gäller inte bara Australien utan också här i Sverige. När såg du senast en samisk konstutställning till exempel? Först när vi accepterar andra sätt att se på konst och kultur kan vi tala om riktig globalisering och tvärkultur på lika villkor.

EVA LUNDGREN